

Pismo Towarzystwa
im. Edyty Stein

KWARTALNIK TES

NR 2,3/2009 (25,26)
PAŹDZIERNIK 2009



Wydanie jubileuszowe

TOWARZYSTWO IM. EDYTY STEIN

ul. Nowowiejska 38,
50-315 WROCŁAW
biuro@edytastein.org.pl
tel./fax. (+48) 71 3720977
tel. (+48) 71 7833619
konto: Alior Bank SA o/Wrocław 08 2490
0005 0000 4530 8968 9533
www.edytastein.org.pl

Redakcja zeszytu:

Renata Bardzik-Miłosz
Anita Czarniecka-Stefańska
Arkadiusz Hojny
Aleksandra Konopko
Marian Łukaszewicz
Joanna Nieć
Renata Zającowa
Anna Żurek

Spis treści:

1. Marian Łukaszewicz	
Słowo wstępne	s. 2
2. Program weekendu z Edytą Stein	
po 20 latach Towarzystwa Jej imienia	s. 2
3. Danuta Skraba, ks. Jerzy Witek	
Geneza Towarzystwa im. Edyty Stein we Wrocławiu	s. 3
4. Wojciech Hann	
Prezentacja działalności TES w latach 1990-1992	s. 4
5. Marian Łukaszewicz	
Prezentacja działalności TES w latach 1993-2001	s. 8
6. Danuta Skraba, ks. Jerzy Witek	
Starania towarzystwa im. Edyty Stein o pozyskanie domu rodzinnego Edyty Stein we Wrocławiu	s. 10
7. Arkadiusz Hojny	
Prezentacja działalności TES w latach 2001-2009	s. 13
8. Anita Czarniecka-Stefańska	
Wrocław czci swoją Świętą	s. 17
9. Sylwin Bechcicki	
Prezentacja Oddziału TES w Lublińcu	s. 20
10. Wanda Niemyjska	
Prezentacja Oddziału TES w Legnicy	s. 20
11. Justyna Różycka	
Prezentacja Oddziału TES w Gliwicach	s. 21
12. Co się dzieje w Domu Edyty Stein?	
Joanna Nieć	
Zakończenie pracy Ulrike Pötzsch w Towarzystwie im. Edyty Stein	s. 21
Paulina Poznańska, Joanna Nieć	
Zrealizowane projekty	s. 22
Paulina Poznańska, Joanna Nieć	
Zaproszenia na planowane spotkania	s. 22

> Marian Łukaszewicz

Słowo wstępne

Szanowni czytelnicy Kwartalnika Towarzystwa im. Edyty Stein, oddajemy w Wasze ręce ten specjalny jubileuszowy numer łącznie z serdecznym zaproszeniem w imieniu Zarządu Głównego, Działu Programowego i Redakcji na Weekend z Edytą Stein z okazji 20-lecia Towarzystwa. Szczegółowy program w dniach 9, 10 i 11 października br. zamieszczamy na początku numeru. Na następnych stronach przedstawiamy naszą historię. D. Skraba i J. Witek piszą o genezie Towarzystwa i jego staraniach o pozyskanie byłego domu rodzinnego Steinów we Wrocławiu. Kolejni prezesi, W. Hann,

M. Łukaszewicz i A. Hojny, prezentują działalność Towarzystwa w czasie swoich kadencji. Nie są to profesjonalne opracowania historyczne, lecz materiały wydobyte na specjalną okazję z subiektywnej pamięci, może tym ciekawsze, że charakteryzujące też i autorów. A. Czarniecka-Stefańska ukazuje, jak Wrocław czci swoją jedyną Świętą. Przedstawiciele Oddziałów Towarzystwa S. Bechcicki w Lublińcu, W. Niemyjska w Legnicy i J. Różycka w Gliwicach przedstawiają krótko działalność na swoim terenie. Na końcu informujemy naszych czytelników o tym, co się dzieło lub dzieć będzie w Domu Edyty Stein. Jak zawsze zapraszamy do obejrzenia naszej strony internetowej www.edytastein.org.pl, kontaktu telefonicznego (071 3720977) lub mailowego biuro@edytastein.org.pl z biurem, które wszystkim zainteresowanym bezpłatnie wysyła drogą elektroniczną kwartalnik i bieżące informacje. Zapraszamy też do współpracy z Towarzystwem w charakterze członka lub sympatyka.

Program „Weekendu z Edyta Stein” po 20 latach od założenia Towarzystwa im. Edyty Stein

9-11 października 2009 r.

Piątek, 9 października 2009 r.

9:00–16:00

Forum Młodych. Jednodniowe warsztaty dla młodzieży, uczniów szkół gimnazjalnych i licealnych ze śródmieścia Wrocławia.

18:00

Msza św. w kościele św. Michała Archanioła pod przewodnictwem arcybiskupa Mariana Gołębiewskiego.

19:30

Agape – spotkanie członków Towarzystwa im. Edyty Stein. W planach jest prezentacja rezultatów Forum Młodej oraz wspomnienia członków Towarzystwa o tym, w jaki sposób trafili do stowarzyszenia (prosimy o przygotowanie krótkich opowieści). Spotkanie zamknięte, tylko dla członków TES.

Sobota, 10 października 2009 r.

11:00–13:00

Spacer po Ołbinie. Członkowie TES – przewodnicy turystyczni oprowadzą po kościele św. Michała Archanioła, DOMU EDYTY STEIN i okolicy. Propozycja dla parafian, gości jubileuszu i wszystkich zainteresowanych. Oprowadzenie odbędzie się w dwóch grupach językowych: polskiej i niemieckiej. Na praktyczne spotkanie z j. niemieckim zapraszamy szczególnie osoby uczące się tego języka. Zbiórka przed głównym wejściem do kościoła.

13:15–14:15

„Drzwi otwarte” DOMU EDYTY STEIN. **Multimedialna prezentacja** działalności Towarzystwa im. Edyty Stein. Przedstawione zostaną zrealizowane i zaplanowane projekty.

14:30–16:30

Dyskusja panelowa na temat rozwoju społeczeństwa obywatelskiego w Polsce wczoraj–dziś–jutro z udziałem przedstawicieli organizacji pozarządowych z regionu.

17:00

Wernisaż wystawy o Edycie Stein „Zbliżenia”. Wystawa fotografii, dokumentów i pamiątek z domu rodziny Stein.

Niedziela, 11 października 2009 r.

16:00

Pokaz filmów dokumentalnych o Edycie Stein

Jeśli nie podano inaczej, spotkania odbywają się w Domu Edyty Stein. Serdecznie zapraszamy!

> Danuta Skraba, ks. Jerzy Witek

Geneza Towarzystwa im. Edyty Stein we Wrocławiu

Po beatyfikacji siostry Teresy Benedykty od Krzyża, Edyty Stein, 1 maja 1987 roku w Kolonii przez papieża Jana Pawła II zaczął się szerzyć jej kult w kościele parafialnym św. Michała Archanioła we Wrocławiu. Tam modliła się często podczas swojego pobytu w domu rodzinnym przy ul. Nowowiejskiej 38. A ponieważ Jej dom znajduje się w pobliżu kościoła św. Michała Archanioła, jeszcze bardziej wzbudzało to zainteresowanie postacią Edyty Stein wśród parafian.

Głównym propagatorem szerzenia kultu błogosławionej Edyty Stein w parafii św. Michała Archanioła był ówczesny proboszcz ks. Jerzy Witek. Podjął on wiele inicjatyw: wprowadzenie Mszy św. upamiętniającej męczeńską śmierć Edyty Stein w Auschwitz–Birke-nau (9 sierpień 1941 rok) dziewiątego dnia każdego miesiąca, zamówienie obrazu bł. Teresy Benedykty od Krzyża (obraz namalowała Jolanta Kornecka, która parę miesięcy po uroczystości poświęcenia obrazu wstąpiła do zakonu Karmelitanek Bosych), otwarcie kaplicy ku czci Błogosławionej, wydanie okolicznościowej kartki pocztowej ze zdjęciem kaplicy, czy wreszcie utrzymywanie kontaktów z osobami zainteresowanymi nową Błogosławioną, siostrą Teresą Benedyktą od Krzyża.

W tym czasie do Wrocławia przyjechał z Warszawy Sławomir Kowalewski, historyk zafascynowany postacią Edyty Stein. Nawiązał on kontakt z ks. Jerzym Witkiem, co zaowocowało zwołaniem zebrania organizacyjnego, 19 września 1989 roku, na którym powołano Stowarzyszenie im. Błogosławionej Edyty Stein, zatwierdzono jego statut i wybrano komitet założycielski w osobach: Ernest Niemczyk, Danuta Skraba (parafianie kościoła św. Michała Archanioła) i Halina Adamska-Mil (stryjeczna siostra karmelitanki s. Immakulaty Adamskiej – znawczyni życia i twórczości Edyty Stein). Ustalono, że komitet będzie działał przy parafii św. Michała Archanioła. Zebranie odbyło się w domu parafialnym, a poprzedziła je Msza św. odprawiona przez ks. Jerzego Witka

w kościele św. Michała Archanioła.

Po złożeniu przez komitet założycielski wniosku o rejestrację stowarzyszenia w Sądzie Wojewódzkim we Wrocławiu do ks. Jerzego Witka zgłosiła się grupa młodych ludzi z Uniwersytetu Wrocławskiego pod przewodnictwem Rafała Dutkiewicza i Wojciecha Hanna (późniejszego pierwszego prezesa Towarzystwa im. Edyty Stein), która starając się o zarejestrowanie podobnego stowarzyszenia, otrzymała informację o działaniach podjętych przy parafii św. Michała Archanioła. Wspólne rozmowy i dyskusje doprowadziły do wstrzymania procesu rejestracji, do połączenia obu zainteresowanych grup, zmiany statutu i nazwy stowarzyszenia oraz zwołania, 10 grudnia 1989 roku, drugiego spotkania organizacyjnego. Spotkanie to zostało również poprzedzone Mszą św. w kościele św. Michała Archanioła, celebrowaną przez bp. Tadeusza Rybaka, który poświęcił także obraz z wizerunkiem bł. Teresy Benedykty od Krzyża. Zebranie to miało miejsce w domu rodzinnym Edyty Stein przy ulicy Nowowiejskiej 38. Poprowadził je Ernest Niemczyk, a zakończyło się zatwierdzeniem proponowanych zmian w statucie i przyjęciem nowej nazwy „Towarzystwo im. Edyty Stein”. Te ustalenia zgłoszono do Sądu Wojewódzkiego we Wrocławiu jako dokumenty uzupełniające do poprzedniego wniosku o rejestrację wraz z listą osób uczestniczących w zebraniu. 19 grudnia 1989 roku postanowieniem Sądu Wojewódzkiego we Wrocławiu (sygnatura akt: I Ns Rej. St. 19/89) Towarzystwo im. Edyty

Stein zostało zarejestrowane.

Wkrótce po rejestracji Towarzystwa, komitet założycielski rozpoczął starania o pozyskanie domu rodzinnego Edyty Stein przy ul. Nowowiejskiej 38 we Wrocławiu, także z jego inicjatywy nazwano imieniem Edyty Stein jedną z sal Collegium Anthropologicum Uniwersytetu Wrocławskiego (w sali tej znajduje się zdjęcie portretu Edyty Stein z okresu jej studiów we Wrocławiu, namalowanego współcześnie przez Michała Bieganowskiego).

W tym też okresie został nawiązany kontakt przez Danutę Skrabę z siostrzenicą Edyty Stein (córką Erny), Susanne Batzdorff, mieszkającą w Kalifornii (USA). W pierwszym liście Susanne Batzdorff została powiadomiona o powstaniu Towarzystwa im. Edyty Stein we Wrocławiu i od tego czasu trwa z nią wieloletnia korespondencja.

Komitet założycielski wraz z ks. Jerzym Witkiem, Sławomirem Kowalewskim, Michałem Bieganowskim, Wojciechem Hannem, Moniką Żmudzińską i Barbarą Kwiatkowską był organizatorem pierwszego walnego zgromadzenia członków założycieli Towarzystwa im. Edyty Stein, które odbyło się 27 stycznia 1990 roku, we wspomnianym Collegium Anthropologicum przy ul. Kuźnicznej 35. Sporządzona na to Walne Zgromadzenie lista członków-założycieli Towarzystwa im. Edyty Stein obejmowała uczestników zebrań organizacyjnych zarówno 19 września, jak i 10 grudnia 1989 roku. Zdjęcia archiwalne z pierwszego okresu organizacyjnego, jak również zaproszenia na walne zgromadzenie były wykonywane przez Michała Bieganowskiego.

> Wojciech Hann

Prezentacja działalności Towarzystwa Edyty Stein w latach 1990 – 1992

DATA	OSOBA	WYDARZENIE
9-10.02.1991		Seminarium „Edyta Stein – Znak Pojednania”, TES, KIK
19.03.1991	<i>Prof. Karol Jonca (UWr)</i>	Antyhitlerowska opozycja Kręgu z Krzyżowej
16.04.1991	<i>Prof. Szyja Bronsztejn (UWr)</i>	Skupiska ludności żydowskiej na Dolnym Śląsku po 1945
21-25.04.1991		Konferencja wspólnie z AKSB na temat polsko-niemieckiej wymiany młodzieżowej, Wojnowice
30.04.1991	<i>Jakub Rotbaum</i>	Wieczór literacko-artystyczny na motywach poezji żydowskiej i wystawa malarstwa
25.06.1991	<i>Wojciech Hann</i>	Traktat o dobrym sąsiedztwie i przyjaznej współpracy między Polską a Niemcami
06.1991	<i>Podróż studyjna TES</i>	Podróż studyjna po Polsce klasy gimnazjum w Hinterzarten (Badenia), pobyt we Wrocławiu
06.1991	<i>Podróż studyjna TES – kwalifikacja poprzez publiczny nabór</i>	Seminarium dla młodych polityków i urzędników samorządowych z Dolnego Śląska „Polityka komunalna w Niemczech” (Bad Oerlinghausen)
06.1991	<i>Podróż studyjna TES – kwalifikacja poprzez publiczny nabór</i>	Podróż studyjna „Niemcy – kraj i ludzie”, Franz-Hitze-Haus, Münster, delegacja TES uczestniczyła w ceremonii podpisania Traktatu o współpracy polsko-niemieckiej w Bonn
07.1991	<i>Podróż studyjna TES</i>	Przyjazd grupy młodzieży szkolnej z Freiburga
07.1991	<i>Podróż studyjna TES – kwalifikacja poprzez publiczny nabór</i>	Literatura a polityka w Niemczech – Katholische Akademie Schwerte
06.08.1991	<i>Hans-Christian Ziegler i Gerti Gura (Augsburg)</i>	Koncert pieśni Schumanna, Chopina, Ravela i Gershwina (Aula Leopoldina, Klub Muzyki i Literatury)
30.09-10.10.1991	<i>Monika Żmudzińska, Renata Bardzik</i>	Kurs językowy polsko-niemiecki i niemiecko-polski, Wojnowice
Przełom 9/10.1991		Urządzenie Biura TES przy parafii św. Michała, ul. Bolesława Prusa 78

DATA	OSOBA	WYDARZENIE
100-lecie urodzin E. Stein – 7-12.10.1991	<i>Ks. Zenon Stoń</i>	Na rozpoczęcie roku akademickiego: Wrocławskie rekolekcje akademickie z Edytą Stein, Kościół św. Michała
100-lecie urodzin E. Stein – 12.10.1991	<i>Ks. Kardynał Henryk Gulbinowicz, Ks. Superintendent Księży Salezjanów, Ks. Jerzy Witek, Ks. Zenon Stoń, etc etc.</i>	Uroczysta Msza Św. (Katedra Wrocławska)
100-lecie urodzin E. Stein – 12.10.1991		Poświęcenie kaplicy bł. Edyty Stein wraz z ołtarzem autorstwa Prof. Alfredy Poznańskiej (PWSSP) (Kościół św. Michała)
100-lecie urodzin E. Stein – 12.10.1991	<i>Danuta Mrozowska Halina Okólska</i>	Otwarcie wystawy przygotowanej wspólnie przez TES i Muzeum Historyczne Miasta Wrocławia „Edyta Stein – dzieje pewnej rodziny” (Ratusz Wrocławski)
100-lecie urodzin E. Stein – 12.10.1991	<i>Michał Bieganowski, Danuta Skraba, Prof. Alfreda Poznańska (PWSSP)</i>	Otwarcie wystawy okolicznościowej w Domu Steinów przy ul. Nowowiejskiej 38
100-lecie urodzin E. Stein – 12.10.1991	<i>O. Victor Donovan, SJ (Edith Stein Gild, USA)</i>	Przyjazd i pobyt we Wrocławiu
7-11.10.1991	<i>Prof. Nicholas Lobkowicz (Eichstätt) i in.</i>	Seminarium naukowe „Edyta Stein w 100-lecie urodzin” – Katolicki Uniwersytet w Eichstätt, udział: Wojciech Hann, Marian Łukaszewicz
17-20.10.1991		Pielgrzymka parafialna parafii św. Michała do Oerlinghausen
20.10.1991	<i>Cezary Wodziński (PAN, Aletheia, Warszawa)</i>	Heidegger i filozofia zła
25-27.10.1991	<i>TES we współpracy z Niemieckim Towarzystwem Społeczno-Kulturalnym</i>	Konferencja „Żydzi na Śląsku”
11.1991	<i>Prof. Bolesław Gleichgewicht, Wojciech Hann</i>	Posiedzenie założycielskie „Euroregionu Nysa”, podróż do tzw. „Dreiländereck”.
11.1991	<i>Monika Żmudzińska, Renata Bardzik, Wojciech Hann (TES)</i>	Nawiązanie współpracy z Ośrodkiem Księży Jezuitów z Akwizgranu: a) Inicjatywa Chrześcijańska dla Europy (ICE) b) idea przyjmowania wolontariuszy do pracy w TES, później rozwiniętej poprzez c) powołanie przy udziale członków TES Domu Spotkań im. Angelusa Silesiusa i wspólną pracę wolontariuszy na rzecz TES i DAS.
11.1991		Pierwszy etatowy pracownik TES: Ryszard Wawryniewicz
10.12.1991		Powołanie punktu informacyjnego GFPS, współpraca z Towarzystwem Polsko-Niemieckim, NTSK, z Instytutem Goethego, powołanie banku danych Fundacji na Rzecz Wspierania Inicjatyw Lokalnych.
20-25.02.1992	<i>Monika Żmudzińska (TES)</i>	Ogólnopolska konferencja nt. polsko-niemieckiej wymiany młodzieżowej (wspólnie z Fundacją Krzyżowa), Wrocław
02.1992		Konferencja Towarzystw Polsko-Niemieckich i Niemiecko-Polskich, Berlin

DATA	OSOBA	WYDARZENIE
03.1992		Konferencja Fundacji Krzyżowa, Aktion Sühnezeichen i TES, Vlotho
26-29.03.1992	<i>Renata Bardzik (TES)</i>	Konferencja nt. polsko-niemieckiej wymiany młodzieżowej, Bad Saarow
50-lecie śmierci E. Stein – 04.1992	<i>Zarząd TES</i>	Spotkanie z Verband Katholischer Frauen und Maenner
12.05.1992	<i>Nina Repetowska (Warszawa)</i>	Monodram o Edycie Stein
28.05.1992	<i>Prof. Bolesław Gleichgewicht (UWr)</i>	Impresje z podróży do Izraela, m. in. spotkanie z O. Danielem Ruffeisenem
20-26.06.1992	<i>Organizacja: Marian Łukaszewicz, Wojciech Hann</i>	Udział TES w 92. Katholikantag w Karlsruhe
50-lecie śmierci E. Stein – 9.06.1992	<i>Pielgrzymka Pax Christi z Akwizgranu</i>	Pobyty we Wrocławiu
50-lecie śmierci E. Stein – 06.1992	<i>Pielgrzymka z Bad Bergzabern „Auf der Spuren von Edith Stein”</i>	Organizacja pobytu wspólnie z Parafią św. Michała
50-lecie śmierci E. Stein – 23-24.07.1992	<i>Zarząd TES</i>	Spotkanie z Joachimem Garsteckim, Sekretarzem Generalnym PAX Christ, wystosowanie wspólnej odezwy, tzw. „Wezwania z Wrocławia”
50-lecie śmierci E. Stein – 07.1992	<i>Zarząd TES</i>	Spotkanie z przewodniczącym Senatu Berlina
50-lecie śmierci E. Stein – 9.08.1992	<i>Pielgrzymki z Australii, USA, Kolonii, Pragi, Gery, uroczysty wyjazd delegacji TES do Oświęcimia</i>	Pobyty we Wrocławiu, przejazd do Oświęcimia, Msza Święta, Modlitwa w Białym Domku; Wrocław: odsłonięcie tablicy na Domu Steinów, zwiedzanie Cmentarza Żydowskiego na ul. Ślężnej, wykonanie krzyża (Michał Bieganowski), koncelebrowana Msza Św. (Ks. Kardynał Henryk Gulbinowicz, Ks. Mirosław Drzewiecki, Ks. Jerzy Witek)
50-lecie śmierci E. Stein – 10.1992	<i>Prof. Tadeusz Krupiński (UWr, PAN), Zarząd TES</i>	Nadanie sali wykładowej w Collegium Anthropologicum przy ul. Kuźniczkiej 35 imienia Edyty Stein
2.10.1992	<i>Dr Jürgen Wahl (Die Welt)</i>	Polacy i Niemcy wspólnie w Europie – zagrożenia i szanse
10.1992	<i>Dr Dieter Bingen (Inter Nationes)</i>	Zjednoczone Niemcy 1992 – Podwójny początek
11.1992	<i>Dr Leszek Ziętkowski (UWr)</i>	Historia Żydów we Wrocławiu
11.1992	<i>Dr Grzegorz Strauchold (UWr)</i>	Ludność rodzima na Śląsku Opolskim po 1945
Wymiana Młodzieżowa, 19-24.01.1992	<i>Podróż studyjna TES – kwalifikacja młodzieży poprzez publiczny nabór</i>	Podróż studyjna do Oerlinghausen (szkoły średnie)
Wymiana Młodzieżowa, 02.1992	<i>Podróż studyjna TES – kwalifikacja młodzieży poprzez publiczny nabór</i>	Podróż studyjna do Oerlinghausen – Problemy pojednania polsko-niemieckiego

DATA	OSOBA	WYDARZENIE
Wymiana Młodzieżowa, 29.02.-7.03.1992	<i>Podróż studyjna TES – kwalifikacja młodzieży poprzez publiczny nabór</i>	Warsztaty filmowe w Chantilly – seminarium polsko-niemiecko-francuskie
Wymiana Młodzieżowa, 03.1992	<i>Podróż studyjna TES – kwalifikacja młodzieży poprzez publiczny nabór</i>	Podróż studyjna do Retzbach – Możliwości i szanse porozumienia polsko-niemieckiego
Wymiana Młodzieżowa, 07.1992	<i>Podróż studyjna TES – kwalifikacja młodzieży poprzez publiczny nabór</i>	Literatura a polityka w Niemczech – Katholische Akademie Schwerte
Wymiana Młodzieżowa, 08.1992	<i>Podróż studyjna TES – kwalifikacja młodzieży poprzez publiczny nabór</i>	Mass Media w Niemczech – Katholische Akademie Schwerte
Wymiana Młodzieżowa, 14-24.08.1992	<i>Podróż studyjna TES – kwalifikacja młodzieży poprzez publiczny nabór</i>	Podróż studyjna do Akwizgranu – Trójgraniczne miasto w Europie
Wymiana Młodzieżowa, 09.1992	<i>Prof. Bolesław Gleichgewicht, Nils Kreimeier</i>	Polsko-niemieckie spotkanie młodzieżowe w II LO we Wrocławiu
Wymiana Młodzieżowa, 25-30.10.1992	<i>Podróż studyjna TES – kwalifikacja młodzieży poprzez publiczny nabór</i>	Podróż studyjna do Retzbach, Możliwości i szanse porozumienia polsko-niemieckiego
Wymiana Młodzieżowa, 12.1992	<i>Podróż studyjna TES – kwalifikacja młodzieży poprzez publiczny nabór</i>	Podróż studyjna do Goerlitz – Młodzi w Parlamencie Saksonii (wspólnie z Polsko-Niemiecką Współpracą Młodzieży)
14-19.09.1992	<i>Monika Żmudzińska-Hann, Manfred Hettling (Bielefeld), Cezary Wąs, Wojciech Hann</i>	Historia Śląska w oczach młodych historyków z Niemiec i z Polski – konferencja naukowa (Vlotho)
10.1992	<i>Dariusz Przybytek</i>	Współpraca młodych historyków z IH UWr z Ostakademie Königstein
4-14.10.1992	<i>Monika Żmudzińska-Hann, Renata Bardzik</i>	Kurs języka polskiego i niemieckiego (Karpacz)
08.1992	<i>Pani Rzepka</i>	Oprowadzanie po Cmentarzu Żydowskim
10.1992		Współpraca z Towarzystwem Polsko-Niemieckim w Wiesbaden
stale	<i>Marian Łukaszewicz, Danuta Skraba</i>	Utrzymywanie kontaktów z członkami Rodziny Steinów i ich znajomymi (Edith Stein Gild w NYC, z Siostrą Marią Amatą Neyer z Kolonii, z siostrą Marią Teresą Konieczną ze Spiry, z parafią Bad Bergzabern
Gościnnie, 10-11.1992	<i>Wojciech Hann</i>	Pomieszczenie TES służy jako magazyn żywności w akcji wrocławskiego Komitetu pomocy dla Petersburga

> Marian Łukaszewicz

Prezentacja działalności Towarzystwa Edyty Stein w latach 1993 – 2001

Kiedy po 3-letniej kadencji Wojtka Hanna, doktoranta fizyki Uniwersytetu Wrocławskiego, na Walnym Zgromadzeniu 13 grudnia 1992 r. zostałem wybrany na kolejnego prezesa TES, nie miałem jasnej koncepcji mojej przyszłej działalności w nowej roli. To, że byłem o całe pokolenie starszy od mego poprzednika, uzasadniało obawy, że Towarzystwo w trakcie mojego prezesowania ograniczy się do ostrożnych i małych kroków. Jednakże pewne ścieżki zastałem już przetarte, prestiż Towarzystwa za granicą utwierdzony, zagraniczna wymiana młodzieży i kursy językowe rozkręcone (kontynuowali je Renata Bardzik, Arek Hojny i Paweł Moras), zaufanie Konsulatu Generalnego RFN we Wrocławiu zdobyte, członkowie i sympatycy wciąż gotowi wypełnić salę po zaproszeniu na prelekcję wysyłanym pocztą tradycyjną w około 100 egzemplarzach.

Ponadto urodzaj na międzynarodowe spotkania finansowane przez organizatorów, powstanie Niemieckiego Towarzystwa Edyty Stein, przejęcie przez Towarzystwo na własność rodzinnego domu Edyty Stein, Kongres Eucharystyczny we Wrocławiu, kanonizacja naszej Patronki, czy wreszcie zainteresowanie mediów (nie było wówczas tak wiele organizacji pozarządowych, jak obecnie), a w szczególności propozycja ks. Mirosława Drzewieckiego, dyrektora Radia Rodzina, prowadzenia cyklicznej audycji poświęconej Edycie Stein, stanowiły wyzwania aktywizujące Towarzystwo dużo bardziej niż statutowy zapis szerokich i ambitnych celów, których by starczyło na kilka zarządów naraz. W dalszym ciągu przedstawię w pierwszej kolejności to, jak Towarzystwo sprostało wyżej wymienionym wyzwaniom.

W 1992 roku, jeszcze za kadencji Wojtka Hanna, nasza 9-osobowa delegacja wzięła udział w ogólnonarodowym zjeździe katolików niemieckich „Katholikentag” w Karlsruhe. Przygotowaliśmy nie tylko stoisko informacyjne o naszym Towarzystwie, lecz również uczestniczyliśmy w publicznym forum (seminarium) prowadzonym przez naszego nieodżałowanego przyjaciela Ansgara Koschela, ówczesnego Generalnego Sekretarza Towarzystwa Współpracy Chrześcijan i Żydów. Obecny w prezydium forum biskup Anton Schlembach ze Spiry zapowiedział wówczas powołanie Niemieckiego Towarzystwa Edyty Stein, w czym przypisujemy sobie również i naszą skromną zasługę.

Z grupowych wyjazdów na zagraniczne imprezy należy jeszcze wymienić „Katholikentag” 1994 w Dreźnie, gdzie do naszego stoiska informacyjnego zaprosiliśmy również niemieckie bratnie Towarzystwo oraz „Die Woche der Brüderlichkeit” (Drezno 1996)

zorganizowane przez Towarzystwa Współpracy Chrześcijańsko-Żydowskiej. Logistyka tych wyjazdów, jak i wiele innych spraw administracyjnych spadała w dużej mierze na mnie, gdyż nie mieliśmy w okresie mojego prezesowania profesjonalnej pomocy biurowej. Wspólnie z klasztorem benedyktynów w Beuron byliśmy również organizatorami międzynarodowej konferencji „Siódme dni Edyty Stein” we Wrocławiu w roku 2001. Organizację tej konferencji wzięł na siebie wiceprezes Arkadiusz Hojny, który wraz z Pauliną Hojny i Renatą Bardzik uczestniczył w poprzedniej konferencji z tego cyklu w Beuron w 1994 r. Dzięki osobistym kontaktom i eksponowanej funkcji prezesa reprezentowałem też indywidualnie Towarzystwo na kilku konferencjach czy spotkaniach zagranicznych.

Z osobami zainteresowanymi Niemieckim Towarzystwem Edyty Stein mieliśmy kontakt jeszcze przed jego założeniem. Chcąc pomóc im w pracy nad redagowaniem statutu wysłaliśmy przyjacielom niemieckim nasz statut. To zaowocowało pewnymi podobieństwami w statutach, które dziś, jak sądzę, ułatwiają współpracę. Dzięki protektoratowi biskupa Schlembacha i zaangażowaniu członków z wykształceniem filozoficznym i teologicznym (wśród nich kilku osób z domów karmelitańskich) powstałe w roku 1993 Niemieckie Towarzystwo Edyty Stein szybko stało się znaczącą organizacją o zasięgu ogólnokrajowym z udziałem członków zagranicznych. Członkowie Towarzystwa wydają „Edith-Stein-Jahrbuch” (rocznik poświęcony Edycie Stein) i mając do dyspozycji bogate archiwa podjęli gigantyczną pracę nad nową krytyczną redakcją dzieł zebranych Edyty Stein. Wydawnictwa te wzbogaciły naszą bibliotekę. Także członkowie niemieckiego Towarzystwa prof. Hanna-Barbara Gerl-Falkovitz i śp. ks. Wolfram Krusenotto gościli u nas jako prelegenci. Warto zauważyć, że pomimo krytycznej oceny naszych możliwości przeprowadzenia remontu i użytkowania domu rodzinnego Edyty Stein ze strony pierwszej pani prezes niemieckiego towarzystwa, inni aktywni jego członkowie, s. Amata Neyer i ks. Wolfram Krusenotto, bardzo nam pomagali w gromadzeniu środków finansowych na remont.

Prawie od początku istnienia Towarzystwa sprawą domu rodzinnego Edyty Stein zajmowała się z ogromnym poświęceniem Danuta Skraba wspierana w tym przez naszego nieoficjalnego kapelana ks. Jerzego Witka. Swoją działalność przedstawiają oni szczegółowo w oddzielnym artykule. Tu tylko muszę zauważyć, że już w roku 1997, a więc w 2 lata po przejęciu Domu przez Towarzystwo, dyskutowaliśmy postawiony przez ówczesnego członka zarządu, Pawła Morasa, problem przyszłego statusu Domu. Niezałatwione

wówczas z braku wyobraźni sprawy wystąpiły w ostrzejszej formie dekadę później.

W okresie oczekiwania na Kongres Eucharystyczny w 1997 r. we Wrocławiu doszła do nas z Ostrowia Tumskiego informacja o możliwości kanonizacji Edyty Stein podczas Kongresu. Nie tylko my we Wrocławiu byliśmy tym podekscytowani, ale i nasi przyjaciele z Niemieckiego Towarzystwa, którzy zapowiedzieli przyjazd do Wrocławia na tę okoliczność. Świadectwem takich oczekiwań jest płaskorzeźba autorstwa śp. prof. Alfredy Poznańskiej, naszego członka honorowego, upamiętniająca Kongres Eucharystyczny jako spotkanie Jana Pawła II z błogosławioną Edytą Stein. Można ją obejrzeć w kaplicy św. Edyty Stein w kościele św. Michała Archanioła we Wrocławiu, gdzie centralne miejsce zajmuje rzeźba ołtarzowa jej dłuta. Przy tym ołtarzu spotykamy się na mszy św. przed ważnymi wydarzeniami w Towarzystwie.

W programie Kongresu nie zaistnieliśmy oficjalnie, ale nie pozostaliśmy bierni. W materiałach rozsyłanych przez Wrocławską Kurię w kraju i zagranicą znalazła się broszura informująca o zabytku, jakim jest dom rodzinny błogosławionej Edyty Stein, i potrzebie jego remontu. Z inicjatywy ks. Krusenotto zorganizowaliśmy marsz śladami Edyty Stein we Wrocławiu prowadzący od jej domu rodzinnego do Synagogi pod Białym Bocianem, zapraszając do udziału w nim naszych członków, gości niemieckich i przyjaciół z gminy żydowskiej. Staraniem Towarzystwa Wydawnictwo Księgarni Archidiecezjalnej opublikowało książeczkę „Rozważania o Eucharystii” na podstawie tekstów Edyty Stein zebranych przez ks. W. Krusenotto. W dowód wdzięczności dla Księdza, tak zasłużonego dla naszego Towarzystwa, jego krótka charakterystyka została zamieszczona w książeczce jako posłowie. Wiedząc, że na Kongresie będzie dużo naszych przyjaciół niemieckich, a także wysocy dostojnicy kościoła z Niemiec, udaliśmy się z Renatą Zajączkowską do Konsula Generalnego RFN we Wrocławiu z propozycją spotkania w konsulacie uczestników Kongresu zainteresowanych Edytą Stein z hierarchami kościelnymi. Chyba dzięki pani Zajączkowskiej, naszemu wieloletniemu działaczowi w Towarzystwie, a także członkowi Niemieckiego Towarzystwa Kulturalno-Społecznego, Konsul nie tylko zgodził się urządzić przyjęcie, ale również, okazując duże zaufanie, zaopatrzył nas w zaproszenia in blanco.

Po Kongresie Eucharystycznym byliśmy przekonani, że kanonizacja będzie miała miejsce w Rzymie kolejnego roku. W związku z tym widzieliśmy dla Towarzystwa trzy zadania: 1) dotarcie do społeczeństwa Wrocławia z informacją o naszej Patronce, kanonizacji i kulcie świętych, 2) umożliwienie członkom uczestnictwa w uroczystości kanonizacyjnej oraz 3) przygotowanie odpowiedniego daru dla Ojca Świętego. Tym ostatnim zajmowała się już Anita Czarniecka-Stefańska, redagując ilustrowaną pozycję książkową pt. „Szukając prawdy – Edyta Stein w kulturze polskiej”. O sposobie dotarcia do szerszego grona słuchaczy rozmawiałem z rektorami Seminarium Duchownego i Papieskiego Wydziału Teologicznego. Obaj skierowali mnie do „szefa”. Do ks. kardynała Gulbinowicza udałem się z listą prelegentów i odpowiednich tematów wykładów. Ks. kardynał zaakceptował program i zdecydował, że wykłady będą się odbywały w Katedrze Wrocławskiej. Nie bez pewnych perturbacji udało się zorganizować pielgrzymkę do Rzymu na kanonizację. Przedstawicielom wrocławskiego Klubu Inteligencji Katolickiej i Uniwersytetu, sponsorów książki - daru dla Ojca Św., zaoferowaliśmy miejsca

w naszym autokarze. Wszystko się udało i mogłem podczas mszy kanonizacyjnej w trakcie procesji z darami wręczyć Ojcu Św. dar od Towarzystwa.

Z większością mediów mieliśmy współpracę raczej sporadyczną. Tylko z diecezjalnym Radiem Rodzina była ona systematyczna i trwała kilka lat. Przez rok, każdego dnia, Jadwiga Skupnik-Kurowska, aktorka Teatru Polskiego, czytała „Myśli Edyty Stein na każdy dzień” z książeczki pod redakcją Małgorzaty Hoffmann, naszego aktywnego członka, animatora Koła Edyty Stein w Poznaniu. Przez 5 lat, wspólnie z Renatą Zającową, każdego miesiąca przygotowywaliśmy i prowadziliśmy 15-minutową audycję poświęconą naszej Patronce i Towarzystwu jej imienia. Cykl ten nosił nazwę „W towarzystwie Edyty Stein”, ze słowem „towarzystwo” celowo pisanym małą literą. Do mikrofonu zapraszaliśmy niejednokrotnie gości mających coś ciekawego do powiedzenia. Trudno jest nam ocenić oddziaływanie tej audycji na słuchaczy, ale jej autorzy bez wątpienia skorzystali bardzo dużo.

Towarzystwo jest wspólnym dobrem jego członków, Zarząd wybrany przez nich powinien w ramach statutu odpowiadać na ich oczekiwania, a także dbać o ich rozwój w kierunku społeczeństwa obywatelskiego. Najczęstszą formą spotkania z członkami były prelekcje. Mimo bardzo skromnych funduszy na ten cel mieliśmy znakomitych prelegentów: profesorów Uniwersytetu Wrocławskiego (wśród nich byli też nasi członkowie), przedstawicieli innych uczelni z Krakowa, Poznania, Warszawy, Drezna i Jerozolimy, zagranicznych korespondentów, hierarchów kościelnych różnych wyznań, przedstawicieli gminy żydowskiej we Wrocławiu, siostrzenicę Edyty Stein Susanne Batzdorff i jej męża Alfreda, Konsula Generalnego RFN we Wrocławiu i wielu innych bardziej lub mniej utytułowanych gości. Dwukrotnie zapraszaliśmy naszych członków i sympatyków na spektakl teatralny, raz na koncert pieśni żydowskich i dwa razy na wielopokoleniowy bal sylwestrowy. Przez wiele lat, póki nie mogliśmy chociaż prowizorycznie przystosować Salonu Edyty Stein do liczniejszych spotkań, korzystaliśmy z gościny w domu parafialnym parafii św. Michała Archanioła, Muzeum Architektury, na Uniwersytecie Wrocławskim i w Klubie Inteligencji Katolickiej. Każdego roku w okresie adwentu członkowie i sympatycy otrzymywali od Zarządu list informujący o najważniejszych wydarzeniach w Towarzystwie. Mimo starań Anity Czarnieckiej-Stefańskiej zbierającej „od zawsze” składki członkowskie, mimo ogłoszonej amnestii dla zalegających ze składkami, nie udało się nam wprowadzić terminowości w opłatach. Podjęliśmy również inicjatywę bardziej dojrzałego wyboru do władz Towarzystwa. Opracowałem krótką ankietę, w której kandydaci do władz mieliby określić swoje predyspozycje do pracy w Zarządzie, Komisji Rewizyjnej i Sądzie Koleżeńskim. Niestety to się nie przyjęło. Pewną miarą poprawności współpracy Zarządu z członkami jest fakt, że na darmo się trudził przewodniczący Sądu Koleżeńskiego prof. Bolesław Gleichgewicht układając szczegółowy regulamin postępowania Sądu, gdyż w całym okresie działalności Towarzystwa rozpatrywana była tylko jedna sprawa. W przeciągu 9 lat byłem trzykrotnie wybierany na prezesa Towarzystwa, również trzykrotnie był wybierany 8-osobowy Zarząd, 3-osobowa Komisja Rewizyjna i 3-osobowy Sąd Koleżeński. Część osób była wybierana kilkakrotnie, w sumie jednak miałem okazję współpracować z ponad 25 osobami. Nie wszystkich mogłem wymienić w tym sprawozdaniu, ale wszystkim chciałbym bardzo serdecznie podziękować.

> Danuta Skraba, ks. Jerzy Witek

Starania Towarzystwa im. Edyty Stein o pozyskanie domu rodzinnego Edyty Stein we Wrocławiu przy ul. Nowowiejskiej 38

Ważnym celem Towarzystwa było pozyskanie domu rodzinnego Edyty Stein, znajdującego się we Wrocławiu przy ul. Nowowiejskiej 38 (dawnej Michaelisstrasse). Neoklasycystyczna, dwukondygnacyjna kamienica została zbudowana około 1883 roku. W 1910 roku kupiła ją matka Edyty Stein, Augusta. Na skutek „aryzacji mienia żydowskiego”, właścicielem budynku w 1939 roku został Oskar Jandel, mistrz murarski.

Kamienica przetrwała działania wojenne, mimo że około 70% budynków we Wrocławiu uległo zniszczeniu. Po wojnie dom przeszedł na własność państwa. W 1951 roku władze miasta Wrocławia przekazały go Centrali Rozpowszechniania Filmów „Film Polski” we Wrocławiu, która uruchomiła w nim ośrodek szkolenia kinooperatorów. W wyniku zmian organizacyjnych w resorcie kinematografii dom został przekazany pod zarząd Instytucji Filmowej Dystrybucji Filmów „Odra-Film” we Wrocławiu. Po zlikwidowaniu ośrodka szkoleniowego w marcu 1991 roku dom stał pusty.

Towarzystwo im. Edyty Stein dzierżawiło w domu przy ul. Nowowiejskiej 38 jeden pokój na pierwszym piętrze od 1 lutego do 31 maja 1990 roku. Na drugim piętrze mieszkał (do 1991 roku) Leszek Łapa, członek-założyciel Towarzystwa im. Edyty Stein, co ułatwiało zainteresowanym osobą Edyty Stein wejście do tego domu. Urządził on w pokoju na pierwszym piętrze wystawę fotograficzną poświęconą Edycie Stein. W tym domu wrocławska aktorka Jadwiga Skupnik-Kurowska przedstawiła

monodram „Edyta Stein: Życie moje”. W setną rocznicę urodzin Edyty Stein, 12 października 1991 roku, Towarzystwo zorganizowało poświęconą Jej wystawę, autorstwa Michała Bieganowskiego, jak również zaprosiło na uroczyste spotkanie do jej rodzinnego domu wielu znamienitych gości. Szczególnym gościem był ojciec Victor Donovan, który mając przeszło 80 lat przyjechał do Wrocławia ze Stanów Zjednoczonych, aby uczcić setną rocznicę urodzin bł. siostry Teresy Benedykty od Krzyża. Wizyta w domu była możliwe dzięki życzliwości dyrektora „Odra-Film”, Tadeusza Ścibora-Rylskiego, który udostępnił Danucie Skrabie klucze do domu.

Pierwsze działania zmierzające do pozyskania domu rodzinnego Edyty Stein podjął już komitet założycielski, zwracając się w tej sprawie do prezydenta Wrocławia pismem z dnia 19 stycznia 1990 roku. Pismo to wręczono wiceprezydentowi Stanisławowi Wojciechowskiemu na spotkaniu, w którym Towarzystwo reprezentowali: Ernest Niemczyk, Danuta Skraba i Michał Bieganowski. W tym czasie również Sławomir Kowalewski i Danuta Skraba prowadzili rozmowy z dyrektorem Tadeuszem Ściborem-Rylskim, starając się uzyskać jego zgodę na przekazanie Towarzystwu domu przy ul. Nowowiejskiej 38.

Od 19 stycznia 1990 roku do 12 października 1995 roku, to jest do dnia, w którym Towarzystwo jako właściciel dostało klucze do domu rodzinnego Edyty Stein od Urzędu Miejskiego we Wrocławiu, liczy się ponad pięcioletni okres korespondencji, spotkań i rozmów w różnych urzędach, instytucjach z osobami wysoko postawio-

nymi we władzach państwowych, samorządowych i kościelnych, jak też z kierownikami i referentami niższego szczebla. Starania takie podejmowano także za granicą, głównie w Niemczech, zdobywając między innymi poparcie kanclerza Helmuta Kohla.

Po rozwiązaniu komitetu założycielskiego i powołaniu pierwszego zarządu Towarzystwa im. Edyty Stein na walnym zgromadzeniu członków założycieli 27 stycznia 1990 roku, wiceprezesem ds. domu Edyty Stein został mec. Lech Adamczyk. Wybór ten powitano z wielkim aplauzem, licząc na skuteczność znanego wrocławskiego adwokata w staraniach o pozyskanie domu dla Towarzystwa. Jednakże w sprawę domu musiał się włączyć prezes Wojciech Hann, sam obarczony licznymi pracami organizacyjnymi, rozwijaniem działalności Towarzystwa, a także nawiązywaniem kontaktów w kraju i za granicą. Dzięki jego staraniom kamienica przy ulicy Nowowiejskiej 38 została wpisana 12 grudnia 1990 roku do Rejestru Zabytków.

Od zajmowania się domem odciążyła Wojciecha Hanna Danuta Skraba, skarbnik zarządu Towarzystwa, która w czasie pobytu w Bad Bergzabern, w kościele, w którym Edyta Stein została ochrzczona, podjęła decyzję zajęcia się sprawą Jej rodzinnego domu. W czerwcu 1991 roku wznowiono starania o pozyskanie domu Edyty Stein i wówczas okazało się, że ponad roczny okres przerwy miał bardzo niekorzystne skutki dla Towarzystwa. Na mocy nowych przepisów prawnych „Odra-Film” we Wrocławiu został właścicielem nieruchomości przy ul. Nowowiejskiej 38. Towarzystwo

wystąpiło do Urzędu Miejskiego i Wojewody Wrocławskiego z prośbą o pomoc w pozyskaniu domu, jednak pomimo korzystnych dla Towarzystwa decyzji wojewody, domu nie udało się przejąć, gdyż „Odra-Film” zaskarżył tę decyzję do Sądu Administracyjnego we Wrocławiu i proces wygrał. „Odra-Film”, chcąc ratować swoją trudną sytuację finansową, liczyła na korzystną sprzedaż domu.

Danuta Skraba rozpoczęła pertraktacje o wykup kamienicy. Rozmowy prowadzono z trzema kolejnymi dyrektorami „Odra-Film”. Z każdym z nich podejmowano sprawę od początku, starając się pozyskać ich przychylność. Najważniejszym zadaniem było wstrzymanie przetargu i zdobycie środków finansowych na kupno kamienicy. Sytuacja stała się w pewnym momencie bardzo napięta, wręcz dramatyczna, gdyż pojawili się zainteresowani kupnem kamienicy i przetarg wydawał się być nieunikniony. Towarzystwo nie dysponując nawet przysłowiowym groszem, nadal pertraktowało i zgłaszało chęć kupna domu, ale w rozmowach z dyrektorem, głównym księgowym i radcą prawnym „Odra-Film” Danuta Skraba potrzebowała wsparcia

firmowy Towarzystwa im. Edyty Stein. Zarówno folder, jak i papier firmowy były bardzo przydatne w staraniach o zdobycie funduszy na wykup domu i jego remont. Oba te druki powstały z inicjatywy Danuty Skrabę.

W czerwcu 1994 roku Towarzystwo złożyło wniosek o dotację na wykup domu i jego remont w Fundacji Współpracy Polsko-Niemieckiej. Wniosek ten był bardzo szczegółowy i pracochłonny, wymagał wielu załączników dotyczących spraw organizacyjnych Towarzystwa, koncepcji architektonicznej, programowej i kosztorysu całości przedsięwzięcia. Do wniosku dołączono także fotografie Edyty Stein i jej rodzinnego domu oraz pisemne poparcia przedstawicieli najwyższych władz państwowych, samorządowych, kościelnych, pozarządowych, a także wspomniany już folder. Wniosek poparła także siostrzenica Edyty Stein, Susanne Batzdorff, urodzona w tym domu, a mieszkająca obecnie w Kalifornii.

Wniosek sporządzono w szesnastu egzemplarzach (w tym osiem w języku niemieckim), został on oceniony przez Fundację Współpracy Polsko-Niemieckiej

Hann, zostali przyjęci w Belwederze w kancelarii Prezydenta przez ministra stanu Andrzeja Kozakiewicza. Minister przyrzekł, że jeśli sam nie będzie w stanie pomóc, to umożliwi spotkanie z Prezydentem Lechem Wałęsą. 25 sierpnia 1994 roku miało miejsce drugie, decydujące dla sprawy domu spotkanie, w którym uczestniczyli minister Andrzej Kozakiewicz i minister ds. kinematografii Waldemar Dąbrowski oraz ks. Jerzy Witek i Danuta Skraba. Ministrowie po wysłuchaniu argumentów Towarzystwa wykazali wiele przychylności i uznali, że jedyną szansą byłoby przekazanie przez władze Wrocławia przedsiębiorstwu „Odra-Film” innej nieruchomości w zamian za zrzeczenie się kamienicy przy ul. Nowowiejskiej 38. W tej sprawie ks. Jerzy Witek i Danuta Skraba rozmawiali także z dyrektorem Departamentu Kinematografii Tadeuszem Ściborem-Rylskim, który również ustosunkował się pozytywnie do ustaleń dokonanych w Belwederze.

Po powrocie do Wrocławia, Danuta Skraba i mec. Andrzej Bryłka spotkali się z dyrektorem „Odra-Film” Andrzejem Białasem, który licząc na to, że Towarzystwo zdobędzie środki na wykup domu, został niemile zaskoczony przedstawioną nową propozycją i nie krył wielkiego niezadowolenia, obawiając się, że straci środki na realizację swoich planów. Była to najtrudniejsza i najbardziej przykra ze wszystkich prowadzonych w sprawie domu rozmów. Zaczął się czas trudnych negocjacji w Urzędzie Miejskim (niejednokrotnie w obecności dyrektora Andrzeja Białasa) i w Urzędzie Wojewódzkim. Okazywano wiele przychylności, ale charakter sprawy wymagał przygotowania różnych pism, opinii, wniosków, porozumień i zabiegów o spotkania. Należy tu wspomnieć trzy osoby, które szczególnie pomogły Towarzystwu w załatwianiu tych zawiłych spraw, a byli to: wiceprezydent Wrocławia Adam Grehl, kierowniczka Działu Nabywania Halina Żak oraz radca prawny Urzędu Miejskiego Andrzej Mierzejewski. Znaczącą pomoc okazał także dyrektor Wydziału Kultury Urzędu Wojewódzkiego Paweł Skrzywanek (członek Towarzystwa im. Edyty Stein).

Atmosfera wokół idei przekazania Towarzystwu kamienicy przy ul. Nowowiejskiej 38 nie zawsze była przychylna, a wiązało się to z sytuacją Teatru Muzycznego, któremu odmówiono, mimo wieloletnich starań, budynku kina „Śląsk”. We wrocławskim dzienniku „Słowo Polskie” ukazały się dwie notatki „Wokół operetki” (6-7 listopada 1994 roku) i „Kosztowny dar” (25 listopada 1994

”

Sytuacja stała się w pewnym momencie bardzo napięta, wręcz dramatyczna, gdyż pojawili się zainteresowani kupnem kamienicy i przetarg wydawał się być nieunikniony.

Towarzystwo nie dysponując nawet przysłowiowym groszem, nadal pertraktowało i zgłaszało chęć kupna domu, ...”

prawnika. Zwrócono się do mec. Andrzeja Bryłki (poleconego przez radcę prawnego Miejskiego Konserwatora Zabytków), który podjął się doradztwa prawnego na rzecz Towarzystwa nieodpłatnie do chwili zdobycia przez nie środków finansowych.

W maju 1994 roku Towarzystwo wydało folder „Dom Edyty Stein czeka na pomoc” w języku polskim, niemieckim i angielskim (w opracowaniu graficznym artysty plastyka Andrzeja Żarnowieckiego). Przedstawiono w nim krótką informację o historii domu, rodzinie Stein oraz planach Towarzystwa otwarcia w nim muzeum poświęconego Edycie Stein, jak również centrum pojednania polsko-niemiecko-żydowskiego i dialogu chrześcijańsko-judaistycznego. W tym czasie wydrukowano także papier

jako wzorcowy, a mimo to na spotkaniu w siedzibie Fundacji w Warszawie poinformowano obecnych tam: Danutę Skrabę, ks. Jerzego Witka i mec. Andrzeja Bryłkę, że możliwe jest jedynie rozpatrzenie wniosku o dotację na remont i to pod warunkiem, że Towarzystwo będzie właścicielem domu. Wydawało się, że nie ma już wyjścia.

Wówczas Danuta Skraba i ks. Jerzy Witek uznali, że sprawa domu rodzinnego Edyty Stein jest na tyle ważna, że należy przedstawić ją prezydentowi Lechowi Wałęsie. Zostały podjęte usilne starania o audiencję. Dzięki pomocy prof. Leona Kieresa, przewodniczącego Sejmiku Samorządowego we Wrocławiu, w sierpniu 1994 roku ks. Jerzy Witek, Danuta Skraba, a na jej prośbę także były prezes Towarzystwa Wojciech

roku). Zarzucano Gminie Wrocław rozrzutność w związku z przekazaniem „Odra-Film” atrakcyjnego gruntu przy ul. św. Miłkoja 23-26 w zamian za odstąpienie praw własności kamienicy przy ul. Nowowiejskiej 38, która miała być oddana Towarzystwu im. Edyty Stein.

Towarzystwo im. Edyty Stein. Zamontowaniem jej zajął się ks. Jerzy Witek.

W czerwcu 1995 roku znaczącym wydarzeniem była wizyta siostrzenicy Edyty Stein, Sussane Batzdorff, która w obecności męża Alfreda, synów, synowej i wnuka ze wzruszeniem otwierała otrzymanym

steina. Wyjeżdżając do Ameryki w 1938 roku Bibersteinowie zabrali je do Nowego Jorku. Po śmierci Erny w 1978 roku meble te otrzymał Ronald Stein, wnuk najstarszego brata Edyty, Paula.

Od stycznia 1998 roku w domu Edyty Stein ma siedzibę polskie Towarzystwo im. Edyty Stein, które prowadzi tutaj swoją statutową działalność: spotkania, seminaria, prelekcje, wystawy. Ważną misją dla Towarzystwa jest przywrócenie domowi rodzinnemu Steinów jego klimatu, upamiętnienie wielkiej postaci dwudziestego wieku Edyty Stein i historii jej rodziny, a także podjęcie pracy na rzecz pojednania i dialogu między ludźmi różnych wyznań i narodowości w duchu świętej Teresy Benedykty od Krzyża.

W 1999 roku udało się Towarzystwu dokonać korzystnej zamiany części gruntu od strony podwórza i pozyskać dodatkowy grunt ze starym kasztanowcem, pamiętającym czasy rodziny Steinów. Umożliwiło to wyrównanie linii ogrodzenia oraz zamknięcie części podwórza obejmującego kamienicę.

Dziś dom rodzinny Steinów jest otwarty dla przybywających tu z całego świata pielgrzymów, ludzi zafascynowanych postacią

” W czerwcu 1995 roku znaczącym wydarzeniem była wizyta siostrzenicy Edyty Stein, Sussane Batzdorff, która ... ze wzruszeniem otwierała otrzymanym kluczem swój rodzinny dom we Wrocławiu, aby wejść do niego po pięćdziesięciu sześciu latach.”

W czasie załatwiania formalności przekazania domu przez Urząd Miejski Wrocławia, Fundacja Współpracy Polsko-Niemieckiej przyznała dotację na wykup domu, co okazało się bardzo ważne, ponieważ nieruchomości była obciążona długiem hipotecznym i Towarzystwo musiało podpisać oświadczenie, że spłaci to zadłużenie przed podpisaniem aktu notarialnego. Ostatecznie akt notarialny został podpisany w Biurze Notarialnym Barbary Wieczorek we Wrocławiu 5 października 1995 roku.

W dniu 12 października 1996 roku nastąpiło uroczyste podpisanie protokołu przejęcia domu rodzinnego Edyty Stein wraz z przekazaniem kluczy. Miało to miejsce w dzień urodzin Edyty Stein i w pokoju, w którym urodziła się jej siostrzenica – Sussanne Batzdorff.

Należy też wspomnieć ważne wydarzenie, jakim było umieszczenie na frontowej ścianie domu pamiątkowej tablicy z napisem „Dom Edyty Stein 1910 – 1933”, uroczyste odsłoniętej 9 sierpnia 1992 roku w pięćdziesiątą rocznicę męczeńskiej śmierci Edyty Stein. Tablica była pierwszą w powojennym Wrocławiu inskrypcją w języku polskim, niemieckim i hebrajskim, wykonała ją wrocławska rzeźbiarka Alfreda Poznańska i stanowi ona symboliczny kamień węgielny Towarzystwa, które dopiero parę lat później stało się właścicielem kamienicy.

Realizując to zamierzenie Danuta Skraba uzyskała zgodę Miejskiego Konserwatora Zabytków Katarzyny Hawrylak-Brzezowskiej i dyrektora „Odra-Film” Kazimierza Juchy na montaż tablicy. Prawidłowość napisów w języku hebrajskim uzgodniono przy dużym zaangażowaniu prof. Alfredy Poznańskiej i Jerzego Kichlera z Gminy Żydowskiej. Fundatorem tablicy pamiątkowej było

kluczem swój rodzinny dom we Wrocławiu, aby wejść do niego po pięćdziesięciu sześciu latach. Ta wizyta w domu, w którym się urodziła, stanowiła natchnienie do napisania przez nią wiersza „W domu – po 56 latach”. Ważną dla Towarzystwa pamiątką jest wykonana przez Alfredę Poznańską ceramiczna „Kartka”, na której Sussanne Batzdorff utrwaliła swoją wizytę we Wrocławiu



^

Kredens z posagu Erny Biberstein siostry Edyty, który po latach powrócił do Domu Edyty Stein (w głębi po lewej)

własnoręcznym podpisem. Znajdzie ona z pewnością godne miejsce w domu rodziny Steinów.

W czerwcu 2001 roku, na swoje dawne miejsce, powróciły meble – kredens i komoda – przekazane Towarzystwu przez Ronald Steina, mieszkającego w USA. Meble te wykonano w 1920 roku i stanowiły one część wyprawy ślubnej ukochanej siostry Edyty, Erny, która poślubiła Hansa Biber-

Edyty Stein, świętą karmelitanką, siostrą Teresą Benedyktą od Krzyża, ogłoszoną w 1999 roku przez papieża Jana Pawła II patronką Europy.

Po latach starań pozyskanie domu rodzinnego Edyty Stein przez Towarzystwo jej imienia stało się faktem, została wykorzystana szansa, która mogła być zatracona bezpowrotnie i za to chwala Panu!

> Arkadiusz Hojny

Prezentacja działalności Towarzystwa Edyty Stein w latach 2001 – 2009

13

Wybory do kolejnej kadencji Zarządu w 2001 r. odbywały się w wyjątkowo niesprzyjającej aurze. Listopad tego roku był bardzo zimny, ze względu na konieczne oszczędności wyłączono ogrzewanie, próby ogrzania ówczesnego biura były skazane z góry na niepowodzenie. Taki początek kadencji nie zapowiadał się więc szczególnie pozytywnie. I rzeczywiście poważne problemy finansowe kładły się cieniem na całą kadencję. Nie dotyczyły one jednak tylko prac remontowych, ale również i kwestii pokrycia niemałych przecież kosztów bieżącego utrzymania Domu. W związku z tym z początkiem 2002 roku została podjęta trudna decyzja o udostępnieniu pokoi wolontariuszom we współpracy z Domem Spotkań im. Angelusa Silesiusa we Wrocławiu (program EVS Unii Europejskiej, w ramach którego młodzi ludzie z całej Europy wyjeżdżają do innego kraju na 6, 9 lub 12 miesięcy, aby tam poprzez pracę w którejś z wybranych organizacji pozarządowych poznawać kulturę i język innego kraju).

Idea wolontariatu była zawsze bardzo bliska Towarzystwu. Wynika to z doceniania działalności społecznej jako fundamentu funkcjonowania organizacji pozarządowych (pierwsi wolontariusze pojawili się w TES już na początku lat 90). Trudno jest przecenić rolę wolontariuszy w prowadzonej przez Towarzystwo działalności. Ze względu na szczupłość stałego personelu stanowią oni istotny składnik osobowy, głównie Działu Programowego. Wśród wielu narodowości, których przedstawiciele od lutego 2002 zamieszkiwali w Domu i/lub byli wolontariuszami w Towarzystwie, należy wymienić młodych ludzi z Austrii, Danii, Estonii, Finlandii, Francji, Grecji, Hiszpanii, Holandii, Litwy, Łotwy, Niemiec, Portugalii, Słowacji, Wielkiej Brytanii i Włoch.

Z mieszkaniem wolontariuszy w Domu wiązały się również pewne wyzwania, zwłaszcza organizacyjne i logistyczne, dlatego też z biegiem czasu zaczęła się powoli zmieniać formuła wykorzystania dwóch ostatnich pięter – nie tylko pomieszczenia na trzecim piętrze od strony ulicy, ale również i pozostałe pokoje są w coraz większym stopniu udostępniane zaprzyjaźnionym organizacjom pozarządowym na biura. W ten sposób Dom Edyty Stein staje się ważnym centrum skupiającym NGO, co ma bezpośrednie przełożenie na postrzeganie Towarzystwa i Domu.

Tym bardziej, iż praktycznie ukończony remont pozwala na wykorzystanie Domu w dużo szerszym zakresie niż do tej pory. Ten długo wyczekiwany moment stał się faktem w 2009 roku. Ponieważ wstępne etapy prac remontowo-konserwatorskich zostały przedstawione w tekście D. Skraby i J. Witka, w moim ograniczę się

do prac prowadzonych od roku 2001.

W 2002 roku dwie dotacje z Urzędu Miejskiego umożliwiły wykonanie prac z położeniem kostki granitowej w ogrodzie od strony werandy oraz prace renowacyjne w Salonie Edyty Stein. Jesienią 2003 r. wykończono częściowo jedną z sal na I piętrze (pokój Róży od strony prawej klatki schodowej), w marcu 2004 r. w tejże sali został położony parkiet. Latem 2004 roku odremontowano pokój Augusty na I piętrze, od strony lewej klatki schodowej, oraz przebudowano oba biegi schodów z sieni na parter. Pod koniec 2004 roku rozpoczęto prace remontowe w piwnicy, w ramach projektu „PIWNICY KULTURALNEJ”. Jej częściowe otwarcie odbyło się w maju 2005 r. W połowie 2005 roku dokończono lewą klatkę schodową, wyremontowano toaletę, biura i część korytarza na parterze po lewej stronie oraz dużą salę po prawej stronie parteru – gdzie w czasach Edyty Stein mieściła się praktyka ginekologiczna jej siostry Erny. W roku 2006, dzięki finansowemu wsparciu Fundacji „Biała Róża”, ukończono remont piwnicy po stronie prawej, gdzie znalazła miejsce wystawa poświęcona młodym ludziom z Monachium zaangażowanym w walkę z nazizmem.

Rok 2007 był wyjątkowo szczęśliwy dla prac remontowych. Dzięki dwóm dużym dotacjom – z Ministerstwa Kultury i z Fundacji Renovabis – było możliwe praktycznie ukończenie wszystkich najważniejszych prac remontowych w Domu, łącznie z dwukolorowym parkietem w Salonie i piękną marmurową sienią. Do wyremontowania pozostają jeszcze wprawdzie niektóre mniejsze pomieszczenia (m.in. część piwnicy od strony podwórza), nie ma to jednak istotnie negatywnego wpływu na funkcjonowanie Domu.

Pomimo finansowych trudności i przedłużającego się remontu staraliśmy się jednak nie tracić z oczu podstawowych celów statutowych Towarzystwa. Od połowy 2003 roku – tzn. od momentu oddania do użytku wyremontowanego Salonu Edyty Stein – zmieniła się w sposób zasadniczy oprawa organizowanych przez Towarzystwo spotkań: dzięki gruntownemu remontowi oraz nowemu wyposażeniu meblowemu i audiowizualnemu stała się ona wystarczająco atrakcyjna nawet dla organizatorów międzynarodowych konferencji.

Dr Marian Łukaszewicz w swoim tekście relacjonuje już VII Dni Edyty Stein (13-16 września 2001), gwoli uzupełnienia należy tylko podać, że w lutym 2002 roku, przy finansowym wsparciu Konsulatu Generalnego RFN we Wrocławiu, zostały wydane materiały konferencyjne (pod red. Renaty Zajączkowskiej).

Kolejna duża międzynarodowa konferencja naukowa została zor-



^
Fasada Domu Edyty Stein w trakcie remontu



^
Odnowiony budynek

ganizowana z okazji 15-lecia Towarzystwa w grudniu 2004 r., przy współpracy niemieckiego Towarzystwa Edyty Stein (Edith-Stein-Gesellschaft e.V.) oraz Uniwersytetu Wrocławskiego, a przy finansowym wsparciu Konsulatu Generalnego Niemiec we Wrocławiu, Fundacji Współpracy Polsko-Niemieckiej, Urzędu Miejskiego Wrocławia oraz Fundacji Konrada Adenauera. W ramach obchodów odbyło się 2-dniowe seminarium

„Europejskie dziedzictwo Edyty Stein” z udziałem zaproszonych prelegentów z Polski i z Niemiec oraz dyskusja panelowa „Rola organizacji pozarządowych w budowaniu społeczeństwa obywatelskiego”. W programie znalazł się również koncert jazzowy wrocławskiego zespołu wokalnego „The Sound Office” pod dyktando prof. Aleksandra Mazura. Konferencji towarzyszyło odsłonięcie tablicy poświęconej Edycie Stein na gmachu Antropologii Uniwersytetu Wrocławskiego oraz otwarcie na wrocławskim Rynku wystawy plenerowej „Edyta Stein z Wrocławia – Święta Patronka Europy” (łącznie 20 tablic poświęconych Edycie Stein oraz towarzystwom jej imienia). Wygłoszone wykłady oraz materiały z wystawy zostały zawarte w publikacji „Europejskie dziedzictwo Edyty Stein” (pod redakcją Pauliny Hojny), wydanej w połowie 2005 roku i sfinansowanej przez Fundację Współpracy Polsko-Niemieckiej.

Od połowy 2004 r. rozwija się ścisła współpraca z grupą młodzieżową Wheel-Art. Towarzystwo udostępnia jej przede wszystkim pomieszczenia w piwnicy (wspomniana Piwnica Kulturalna), ale również Salon. Dużym rozgłosem cieszyła się zwłaszcza dyskusja panelowa z udziałem prof. Jana Miodka, zatytułowana „Etyka w mediach” (marzec 2005 r.). Z innych odbywających się w Domu imprez należy wymienić coroczne spotkania lektorów Fundacji Roberta Boscha i Theodor-HeussKolleg, które od 2004 roku odbywają się w Salonie. Warta podkreślenia jest również współpraca ze stowarzyszeniem MitOst e.V. z Berlina. Oprócz współorganizowania polsko-niemieckich kursów tandemowych, w końcu października 2005 r. odbyło się spotkanie członków stowarzyszenia, przy czym za część programu kulturalnego odpowiedzialne było Towarzystwo im. Edyty Stein.

Działalność Towarzystwa nie ogranicza się jednak do relacji polsko-niemiecko-żydowskich. W czerwcu 2005 r. została zorganizowana konferencja poświęcona przemianom na Ukrainie, w której

wzięło udział ponad 50 dziennikarzy z Polski i Europy.

Działalność Towarzystwa to nie tylko wykłady i konferencje. Bardzo duży oddźwięk znajdowały organizowane od samego początku przez Towarzystwo imprezy artystyczne.

Coraz częściej Towarzystwo jest organizatorem koncertów. Obchody 15-lecia TES uświetnił wspomniany już koncert zespołu „The Sound Office”. Koncert jazzowy towarzyszył też pobytowi w Domu Edyty Stein uczestników międzynarodowego rajdu Kulturalnego TRIDEM 2005 Paryż-Berlin-Warszawa. Rajd organizowany przez francuski i niemiecki Jugendwerk na trasie Paryż-Berlin w roku 2005 został po raz pierwszy przedłużony do Warszawy. 10 maja uczestnicy oraz przedstawiciele organizatorów zostali zaproszeni do Domu na program artystyczny. Oprócz wspomnianego koncertu jazzowego zespołu Mikromusik zaprezentowano ponad 60 prac studentów Akademii Sztuk Pięknych we Wrocławiu pod artystyczną opieką prof. Kazimierza Skarbka oraz kilka multimedialnych instalacji.

W 2002 roku z okazji 60 rocznicy śmierci Edyty Stein została zorganizowana kolejna wystawa, tym razem wspólnie z Muzeum Miejskim w Düsseldorfie, Muzeum Architektury we Wrocławiu oraz Fundacją Krzyżowa dla Porozumienia Europejskiego. Jej tematem były szkice i projekty niemieckiego rzeźbiarza Berta Gerresheima, autora pomnika Edyty Stein w Kolonii. Prace były wystawione w Salonie Edyty Stein w sierpniu i wrześniu 2002 r., a wystawę zwiedziło ponad 900 osób. W maju 2003 r. otwarto wystawę zdjęć cmentarzy żydowskich w Gliwicach, Opolu i Wrocławiu, autorstwa uczniów szkoły im. Edyty Stein w Gliwicach. Natomiast we wrześniu tego samego roku otwarto wystawę zatytułowaną „Śląskie krajobrazy – Schlesische Landschaften”, przygotowaną przez asystentów ifa (Institut für Auslandsbeziehungen), pracujących w różnych organizacjach w Katowicach, Opolu, Wrocławiu i Ostrawie. Zdjęcia były plonem pleneru fotograficznego dla młodych twórców, który odbył się w sierpniu 2003 w różnych miejscach polskiego i czeskiego Śląska. Rok 2004 to wspomniana już wcześniej wystawa towarzysząca obchodom 15-lecia Towarzystwa w grudniu 2004 roku.

W roku 2002 zostały wydane materiały konferencyjne z VII Dni Edyty Stein z września 2001 roku oraz folder do wystawy Berta Gerresheima „Edyta Stein – człowiek krzyża, cierpienia, ofiary”,

zorganizowanej w sierpniu 2002. Rok 2003 to dwa foldery do dwóch wspomnianych wystaw „Cmentarze żydowskie” oraz „Śląskie krajobrazy”. Rok 2005 to wydanie materiałów konferencyjnych z okazji 15-lecia Towarzystwa. W tym roku wydano też kilkanaście folderów okolicznościowych do organizowanych przez Towarzystwo imprez (m. in. TRIDEM) oraz po raz pierwszy całościowy roczny program imprez.

Od 2001 roku Towarzystwo wydaje kilka razy w roku KWARTALNIK TES, w którym publikowane są informacje o Towarzystwie, organizowanych programach, jak również artykuły popularyzujące postać Edyty Stein oraz idee Towarzystwa. Wykorzystywany jest również Internet. Od grudnia 2000 do sierpnia 2004 roku sponsorem naszej strony internetowej była firma PROJEKT K11. W sierpniu 2004 Towarzystwo zyskało swoją własną domenę www.edyta-stein.org.pl umożliwiającą utworzenie adresów e-mailowych dla wszystkich współpracowników, których liczba stale rośnie.

Od początku swego istnienia Towarzystwo im. Edyty Stein zaangażowało się w polsko-niemiecką wymianę młodzieży. Po kilkuletniej przerwie Towarzystwo odzyskało w 2001 roku status jednostki centralnej Jugendwerku (Polsko-Niemiecka Wymiana Młodzieży), mając dzięki temu ułatwione procedury i finansowanie realizowanych programów. W roku 2002 zorganizowano cztery imprezy, w tym spotkanie w październiku studentów Uniwersytetu Wrocławskiego oraz Technische Universität Dresden, poświęcone lekturze tekstów Edyty Stein oraz dużą międzynarodową wymianę, poświęconą problematyce uchodźców, zatytułowaną „Jezus też był uchodźcą” (Jesus was also a refugee), zorganizowaną we współpracy z Domem Spotkań im. Angelusa Silesiusa we Wrocławiu. Wymianę towarzyszyła zorganizowana na wrocławskim Rynku wystawa plenerowa zdjęć z Afryki autorstwa Wojciecha Kalocińskiego i Piotra Zaporowskiego.

Rok 2003 rozpoczął okres współpracy z Kulturverein Riesa Efa e.V. z Drezna. Wśród kilku zrealizowanych wspólnie przedsięwzięć na szczególną uwagę zasługuje roczny program „WIR HIER JETZT – MY TU TERAZ. WROCŁAW – DREZNO” organizowany od kwietnia 2004 do kwietnia 2005 przy dofinansowaniu Programu „Młodzież” Komisji Europejskiej oraz Polsko-Niemieckiej Współpracy Młodzieży „Jugendwerk”. W ramach tego projektu spotykała się grupa studentów zajmujących się przygotowaniem wystawy o współczesnym obliczu Wrocławia i Drezna, widzianym oczami młodego pokolenia. W ramach czterech spotkań przygotowano film połączony z prezentacją multimedialną oraz wystawę zdjęć autorstwa uczestników projektu. Wystawa gościła w Domu Edyty Stein w maju 2005 r., a następnie w drezdeńskim Ratuszu.

Wśród realizowanych przez Towarzystwo programów na szczególną uwagę zasługuje polsko-niemiecki kurs tandemowy, który został czterokrotnie zorganizowany przez Towarzystwo w pierwszej połowie lat 90. W marcu 2004 r. Towarzystwo powróciło do tej tradycji, organizując polsko-niemiecki kurs tandemowy dla 20 Polaków i 20 Niemców. W trakcie 2-tygodniowego kursu oprócz zajęć językowych była możliwość uczestniczenia w wycieczce w góry, dwóch wieczorach filmowych (polskim i niemieckim) oraz innych imprezach kulturalnych odbywających się wówczas we Wrocławiu. Kolejne kursy odbywają się tradycyjnie wiosną i jesienią każdego roku. W latach 2005 i 2006 Towarzystwo prowadziło również kursy językowe przeznaczone dla dzieci z okolic ulicy Nowowiejskiej.

Wymiana młodzieżowa polsko-niemiecka czy kursy językowe nie wyczerpują wszystkich sfer działalności programowej Towarzystwa

ukierunkowanej na młode pokolenie. Należy do niej zaliczyć działalność edukacyjną skierowaną do uczniów szkół gimnazjalnych i licealistów. W ramach 2,5-rocznego programu dofinansowanego przez Wydział Edukacji Urzędu Miejskiego Wrocławia zorganizowano zajęcia edukacyjne, w których od września 2002 do grudnia 2004 wzięło udział ponad 900 uczniów szkół ponadpodstawowych. W trakcie dwóch programów (Spotkania w Salonie Edyty Stein oraz W Poszukiwaniu Tożsamości Regionalnej), odbywających się w ramach tzw. „ścieżek regionalnych”, uczniowie mieli możliwość zapoznania się nie tylko z Edytą Stein, ale także z innymi ważnymi wrocławianami. Zajęcia były prowadzone interaktywnymi metodami, przy wykorzystaniu animacji i gier zespołowych.

Od połowy 2003 roku rozpoczął pracę Dział Programowy, stopniowo wprowadzając kolejne propozycje dla dzieci i młodzieży oraz studentów, a zdecydowanie intensyfikując działania od początku 2004 roku dzięki uzyskaniu dużych dotacji na działalność programową z Konsulatu Generalnego Niemiec we Wrocławiu, Fundacji Roberta Boscha oraz niemieckiej Fundacji Pamięć-Odpowiedzialność-Przyszłość (Stiftung Erinnerung-Verantwortung-Zukunft). Wśród licznych imprez zorganizowanych przez Dział Programowy należy wymienić warsztaty plastyczne dla dzieci z okolic ul. Nowowiejskiej przeprowadzone w sierpniu i listopadzie 2004 r. Warto odnotowania jest to, iż we wszystkich realizowanych przez Towarzystwo w 2004 roku programach wzięło udział około 2500 osób.

Zdecydowane zwiększenie liczby proponowanych programów można zauważyć od początku roku 2005. Propozycje te można podzielić na kilka obszarów:

pamięć i historia – projekty dotyczące lokalnej historii oraz stosunków polsko-niemiecko-żydowskich, przygotowywane dla uczniów, studentów i pedagogów, które mają na celu poszerzanie wiedzy i budowanie postaw szacunku i tolerancji. Do najważniejszych należy zaliczyć coroczne projekty „Sprawiedliwi wśród narodów świata” i „Biała Róża”.

nauka i dialog – wykłady i spotkania, które odbywają się przede wszystkim w Salonie Edyty Stein. Należą do nich tradycyjnie od ponad 15 lat organizowane prelekcje i wykłady, ale coraz częściej również dyskusje z zaproszonymi gośćmi. Uzupełniają je publikacje, wydawane przez Towarzystwo i gromadzone w bibliotece. Z najnowszych propozycji godnych odnotowania są wykłady księdza dr Zdzisława Madeja na temat filozofii Edyty Stein.

nauka języków – przede wszystkim kursy tandemowe oraz kursy języka niemieckiego dla dzieci i młodzieży.

imprezy kulturalne – przedsięwzięcia organizowane samodzielnie przez TES lub we współpracy z innymi organizacjami (TRIDEM – maj 2005, Festiwal MitOst – październik 2005). Z początkiem grudnia 2006 roku zorganizowany został wespół z czasopismem Kulturalno-Literackim „Rita Baum” pierwszy „Polsko-niemiecki weekend literacki”, który wpisał już się na stałe w kalendarz imprez kulturalno-literackich Wrocławia odbywających się corocznie na początku grudnia.

sztuki piękne – wystawy, koncerty, pokazy. Szczególnie ciepło witani są młodzi artyści, którzy korzystać mogą zwłaszcza z Płynicy Kulturalnej. W ramach tego projektu bardzo istotną jest współpraca z grupą młodzieżową WheelArt – dzięki temu 2-4 razy w miesiącu organizowane są spotkania, wystawy, pokazy mody, koncerty, wernisaże, prezentacje filmowe, itd.

spotkania międzynarodowe – głównie mające długą tradycję polsko-niemieckie spotkania młodzieży rozszerzane każdego roku o nowe doświadczenia i narodowości (m.in. projekt „Narodowy socjalizm i ruch oporu we Wrocławiu 1933-1945” przy współpracy z Centrum im. Willego Brandta w 2004 roku, od 2006 roku obchody rocznicy pogromów Nocy Kryształowej (8/9.11.1938) „Kristallnacht: nie zapomnimy – not to forget – nicht zu vergessen”, organizowane przez Fundację Bente Kahan, od 2006 roku dzięki wsparciu „Akcji Znak Pokuty Służba dla Pokoju” (Aktion Sühnezeichen Friedensdienste) wymiana polsko-niemiecko-ukraińska, w ramach której prowadzono prace porządkowe na cmentarzu żydowskim i wiele innych).

Towarzystwo im. Edyty Stein, podobnie jak większość organizacji pozarządowych w Polsce, boryka się ze stałymi problemami finansowymi. Najwyższą pozycją w dochodach TES są dotacje docelowe. Od 2003 roku ważną rolę w budżecie Towarzystwa spełnia-

nicy etatowi (na różnych umowach), jak i osoby pracujące nieodpłatnie (członkowie Zarządu, sympatycy i wolontariusze). W przypadku organizacji pozarządowych jest to konieczność, ale rodzi ona czasami pewne problemy i konflikty, wynikające z różnego obciążenia pracą i odpowiedzialnością. Z jednej strony nie zawsze współpracownicy są w stanie zaakceptować w pełni zwierzchność działającego społecznie Zarządu, którego członkowie nie mogą się pojawiać w organizacji każdego dnia, z drugiej zaś strony prowadzona działalność i jej intensywność wymusza podejmowanie ważnych decyzji niemalże każdego dnia. Zarząd z kolei w swoich procesach decyzyjnych musi mieć na uwadze nie tylko potencjalnych odbiorców działalności Towarzystwa, ale również jego pracowników i odpowiednio ich motywować.

Tym większe więc wyzwania stoją przed Zarządem i osobami zarządzającymi Domem, aby umożliwić pokojowe funkcjonowanie osób działających społecznie i pracowników etatowych. Dodatkowo konieczne było określenie relacji Dom – Towarzystwo. Uchwa-



... główne założenia opracowanego 20 lata temu statutu pozostały aktualne ...co niewątpliwie świadczy o tym, iż osoby tworzące statut w 1989 roku wykazały się godną podziwu zdolnością przewidywania.

Już w roku 1989 statut mówił bowiem o europejskim kontekście postaci

Edyty Stein, co zyskało wymiar teologiczny prawie 11 lat później – w momencie ogłoszenia Jej przez papieża Jana Pawła II Patronką Europy.”

ją przychody uzyskiwane dzięki goszczeniu wolontariuszy czy z wynajmu sal zaprzyjaźnionym organizacjom. Bardzo skromną pozycję stanowią składki członkowskie ze względu na ich małą wysokość (aktualnie 2 lub 4 złote miesięcznie), słabą ściągalność i fakt, że składki płacone przez członków oddziałów pozostają do wyłącznej dyspozycji zarządu oddziału. Darowizny należą do rzadkości, ich wysokość jest z reguły niska. Nową formą finansowania organizacji pozarządowych jest możliwość przekazywania 1% podatku na rzecz wybranej organizacji.

Codzienna statutowa działalność Towarzystwa przez wiele lat opierała się zasadniczo na społecznej pracy zarządu, sympatyków i wielu prelegentów. Wbrew pozorom ma to swoje zalety, niestety jest też powodem nieraz bardzo znacznych przeciążeń pracą społeczną i wymaga bardzo dobrej organizacji. Zarząd, zdając sobie sprawę, że utrzymywanie takiego stanu rzeczy nie będzie długo możliwe, jeśli chce się poważnie myśleć o profesjonalnej działalności, już w 2002 roku podjął starania o zmianę tej sytuacji. Dzięki uzyskanym dotacjom z Fundacji Roberta Boscha pojawił się w Domu Kierownik Programowy (przez pierwsze 3 lata był nim Jens Adam, od połowy 2006 do połowy 2009 r. Ulrike Poetzsch). Również pion administracyjny uzyskał wsparcie etatów dyrektora (od połowy 2006 roku funkcję tę pełni Dominik Ptak) i sekretarki – tym razem dzięki Fundacji Renovabis. Te dofinansowania w zdecydowany sposób poprawiły możliwości funkcjonowania TES-u w trudnych warunkach przejściowych. W chwili obecnej etaty w Dziale Programowym (m.in. od połowy 2009 nowego Kierownika Programowego Pauliny Poznańskiej), jak i w Dziale Administracyjnym (a więc Dyrektora, sekretarki i księgowej) finansowane są już dzięki prowadzonej działalności.

Aktualnie w Towarzystwie funkcjonują zatem zarówno pracow-

lone w kwietniu 2004 roku przez Walne Zgromadzenie zmiany w statucie po raz pierwszy wprowadzały zapisy o Domu: została ustalona jego ogólna struktura oraz utworzone stanowisko Dyrektora Domu. Posiadanie sporej siedziby i ambitnie zarysowane cele statutowe wymagają bardzo dużego wysiłku w pozyskiwaniu funduszy na działalność programową, z których można będzie również pokryć koszty utrzymania Domu. Tym bardziej, iż konkurencja na rynku organizacji pozarządowych jest coraz większa, a na Towarzystwie ciąży przecież ogromna odpowiedzialność przed swoimi członkami i sympatykami za to, co się z Domem stanie w przyszłości. Nie można bowiem dopuścić do zmarnowania niezwykłego potencjału tkwiącego w idei TES. Dom Edyty Stein nie może być tylko i wyłącznie muzeum – musi to być żywy organizm – i dzięki zespołowi ludzi w nim pracujących – emanujący ideami, które były bliskie jego patronce. Nie jest to proste, ale konieczne.

Powyższy tekst z pewnością nie wyczerpuje wszystkich istotnych zagadnień związanych z działalnością Towarzystwa od roku 2001 do chwili obecnej. Piszący te słowa ma dodatkową trudność w przelaniu tego na papier, nie tylko ze względu na ogromną ilość zorganizowanych programów (ta liczba rośnie z roku na rok), ale również i ze względu na fakt przebywania od połowy 2007 roku za granicą. Bycie prezesem na „uchodźstwie” nie jest wcale łatwe – z racji znacznych odległości nie jest już możliwe realne uczestniczenie w życiu Towarzystwa i Domu. Tym większe więc słowa uznania należą się Zarządowi, Dyrektorowi i wszystkim współpracownikom i wolontariuszom, bez których taki układ nie byłby możliwy. Wszyscy jednak zdają sobie sprawę, iż nie jest to sytuacja wieczna i kolejne Walne Zgromadzenie będzie musiało się zmierzyć z problemem wyboru nowego prezesa.

Warto na koniec zauważyć, że główne założenia opracowane-

go 20 lata temu statutu pozostały aktualne. Przez prawie 15 lat nie przeprowadzono w zasadzie żadnych istotnych zmian, pierwsze poważne modyfikacje zostały wprowadzone do statutu dopiero w 2004 roku, i były niejako wymuszone przez nową ustawę o organizacjach pożytku publicznego. Nie dotyczyły one jednak ogólnych celów Towarzystwa, co niewątpliwie świadczy o tym, iż osoby tworzące statut w 1989 roku wykazały się godną podziwu zdolnością przewidywania. Już w roku 1989 statut mówił bowiem o europejskim kontekście postaci Edyty Stein, co zyskało wymiar teologiczny prawie 11 lat później – w momencie ogłoszenia jej przez papieża Jana Pawła II Patronką Europy, a praktyczny w działalności TES – jeszcze później, kiedy Towarzystwo wyszło poza ramy

dialogu polsko-niemiecko-żydowskiego, rozpoczynając w 2002 roku działalność w zakresie wolontariatu europejskiego czy w 2004 roku rozpoczynając współpracę z najbliższym sąsiadem Śląska od południa – Czechami. Dziś można powiedzieć, iż Towarzystwo, nie odwracając się od tradycyjnych partnerów na Zachodzie (Niemcy, Holandia, Francja), rozpoczyna swoją „przygodę” z Ukrainą – organizując w 2004 roku polsko-niemiecko-ukraińską wymianę młodzieżową, w roku 2005 również polsko-niemiecko-ukraińską konferencję dla dziennikarzy poświęconą „pomarańczowej rewolucji” na Ukrainie czy też w 2007 roku wystawę „Łemkowskie Jeruzalem”. Czas pokaże, jakie nowe wyzwania staną przed Towarzystwem.

> Anita Czarniecka-Stefańska

Wrocław czci swoją świętą



^
Tablica na budynku Zakładu Antropologii

^
Miedziana kostka w bruku przed Domem Edyty Stein, ul. Nowowiejska 38

Dwadzieścia lat istnienia Towarzystwa im. Edyty Stein to również czas intensywnej pracy nad rozwijaniem kultu Edyty Stein – św. Teresy Benedykty od Krzyża w Polsce, a szczególnie w Jej rodzinnym mieście Wrocławiu. Przybliżanie społeczeństwu wrocławskiemu Jej osiągnięć naukowych, filozoficznych i teologicznych realizowane było przez liczne wykłady, odczyty, wystawy, konferencje krajowe i międzynarodowe, spektakle teatralne, audycje radiowe i telewizyjne, jak i wydawnictwa książek, przewodników i okolicznościowych folderów. Te wszystkie przedsięwzięcia realizo-

wały kult Świętej w sferze dóbr duchowych, oprócz tych działań Towarzystwo inspirowało, albo i samo realizowało materialne świadectwa, które obok trwałych miejsc związanych z życiem Edyty Stein we Wrocławiu, o których pisze sama z wielką czułością w swojej autobiografii, tworzą trwałą wizytówkę Wrocławia, dumnego i szczerzącego się Edytą Stein – Świętą Teresą Benedyktą od Krzyża – patronką Europy. Bardzo trafnie ujął to w czasie swego ingresu do Katedry wrocławskiej arcybiskup Marian Gołębiewski mówiąc: „Wrocław dał światu wielu Noblistów i tylko jedną Świętą„

Kościół św. Michała Archanioła, który stał się dla Niej, po przyjęciu chrztu, kościołem parafialnym, godnie czci swoją świętą parafiankę. Na froncie kościoła umieszczono tablicę informującą o tym, że w czasie pobytu we Wrocławiu w latach 1922-1933 modliła się w tym kościele. Uczestniczyła w codziennej mszy świętej o godzinie 6-tej, klęcząc w pierwszych ławkach po prawej stronie nawy głównej. Ze swego domu przy ul. Nowowiejskiej 38 szła do kościoła małą uliczką, którą dzięki staraniom TES przemianowano na ulicę Edyty Stein. W 2006 roku poświęcono nowy główny ołtarz w kościele, w którym

umieszczono dwie rzeźby: po prawej św. Jana Bosko, a po lewej św. Teresę Benedyktę od Krzyża – Edytę Stein. Jej też jest poświęcona lewa boczna kaplica w kościele. Marmurowy ołtarz dłuta prof. Alfredy Poznańskiej w kształcie otwartej Biblii ma inskrypcję „Ave Crux Spes Unica, – „Witaj Krzyżu Jedyna Nadziejo” oraz datę śmierci 9 VIII 1942. W ołtarzu tym umieszczono kapsułę z popiołem pomordowanych w obozie Auschwitz – Birkenau. Po prawej stronie w znajduje się duży olejny portret Świętej, autorstwa Jolanty Korneckiej, w tworzeniu którego pomagała jej koleżanka Anna Symula. Według Ich własnych świadectw w czasie pracy nad obrazem otrzymały łaskę powołania zakonnego i dziś są w Karmelu jako s. Michaela od Boga Wszechmogącego i s. Gabriela od Matki Kościoła. Pani Alfreda Poznańska na dwóch medalionach z postaciami s. Teresy Benedyktę od Krzyża i Papieża Jana Pawła II, zawieszonych po prawej stronie Kaplicy upamiętniła na jednym – Kongres Eucharystyczny we Wrocławiu i zapowiedź kanonizacji, a na drugim akt kanonizacji. Kardynał Henryk Gulbinowicz konsekrował kaplicę w 100-lecie urodzin Edyty Stein, a po Jej kanonizacji przekazał wtórne relikwie (skrawek habitu). Relikwie w ozdobnym relikwiarzu są adorowane w każdy dziewiąty dzień miesiąca podczas nabożeństw ku czci Świętej.

Obok kościoła, stoi Europejski Krzyż Pokoju poświęcony Świętej, o czym głosi napis w trzech językach (polskim, niemieckim, angielskim) z krótką informacją o samej Świętej. Autorem krzyża jest austriacki artysta Helmut Strobl. Z jego pierwowzorem p. Strobl w 2007 roku pielgrzymował z grupą osób do siedmiu miast związanych z Edytą Stein. We Wrocławiu krzyż postawiono przed kościołem św. Michała Archanioła 7 maja. Krzyż ten po zakończonej pielgrzymce stanął w Patsch koło Innsbrucka, w kaplicy poświęconej Świętej. Decyzją władz Wrocławia taki sam krzyż został wykonany dla naszego miasta. Jego miniaturą jako symbolem rodzinnego miasta Edyty Stein p. prezydent Rafał Dutkiewicz obdarował Dalajlamę podczas spotkania we Wrocławiu.

W 1999 roku powołano do życia Prywatne Gimnazjum Salezjańskie im. św. Edyty Stein. W tym roku uroczyste obchodzono dziesięciolecie szkoły, której dyrektorem przez cały okres działania jest salezjanin ks. Jan Gondro. Towarzystwo jak i Szkoła

dzięki wspólnej Patronce ściśle ze sobą współpracują. Ponad tysiąc absolwentów i uczniów, tej szkoły niesie w społeczność Wrocławia ducha Edyty Stein przez swoją postawę formacyjną. Szkoła ma sztandar z wizerunkiem Edyty Stein, z którym poczet sztandarowy uczestniczy w uroczystościach szkolnych, państwowych i religijnych.

Rodzinny dom Edyty Stein przy ul. Nowowiejskiej 38, w którym zamieszkała w wieku 19 lat i z którego odjeżdżała 11 października 1933 do Kolonii, aby wstąpić do Karmelu, dzięki staraniom Towarzystwa stał się jego własnością i zarazem siedzibą od 1995 roku. Wygląd domu zmienił się diametralnie. Przeprowadzono kapitalny remont, dobudowano kondygnację, u szczytu domu umieszczono kartusz z napisem Michael – (Któż jak Bóg). Na fasadzie widnieje pierwszy we Wrocławiu

napis w trzech językach (polskim, niemieckim i hebrajskim) głoszący, że tu mieszkała Edyta Stein w latach 1910-1933.

Staraniem TES trójjęzyczna tablica upamiętniająca okres studiów Edyty Stein na Uniwersytecie Wrocławskim zdobi front budynku Zakładu Antropologii, a sali nr 2 na parterze nadano imię Edyty Stein.

12 października 2008 roku przed domem – ostatnim miejscem zamieszkania, wmontowano w bruk uliczny miedzianą kostkę [„kamień pamięci”] upamiętniającą Edytę Stein jako ofiarę nazizmu. Projektodawcą i wykonawcą jest niemiecki artysta Gunter Demig. Takich znaków ofiar przed domami, w których mieszkali, jest w Europie około szesnaście tysięcy: w Polsce jest to pierwszy kamień.

W kościele pod wezwaniem. św. Maksymiliana Marii Kolbego – pomniku 46. Mię-



^

Główny ołtarz w kościele św. Michała archanioła

dzynarodowego Kongresu Eucharystycznego, postać s. Teresy Benedykty od Krzyża Edytę Stein przedstawiono po lewej stronie Zmartwychwstałego Chrystusa w witrażu nad ołtarzem głównym, po prawej stronie umieszczono patrona kościoła. Również z okazji Kongresu przed kościołem pod wezwaniem Opieki Świętego Józefa, przy ulicy Ołbińskiej postawiono krzyż na cokole z czarnego marmuru, którego poszczególne ściany poświęcono: frontalna – pamięci zmarłych pochowanych wokół kościoła, lewa ściana – pamięci Kongresu, a prawa – św. Teresie Benedyktce od Krzyża z wymownym przesłaniem – „Świadek Prawdy i Znak Pojednania„.

We Wrocławiu mamy jeszcze jedną pamiątkę honorującą zarówno Kongres Eucharystyczny, jak i Edytę Stein. W kaplicy Metropolitalnego Seminarium Duchownego we Wrocławiu jest przechowywany kielich mszalny projektu księdza Czesława Mazura. Na trzonie wykonanym ze złota, srebra i kamieni szlachetnych nad godłem Kongresu znajduje się pochylona postać św. Teresy Benedykty od Krzyża. Tym kielichem posługiwał się Papież Jan Paweł II odprawiając Mszę świętą „Statio Orbis” na zakończenie Kongresu.

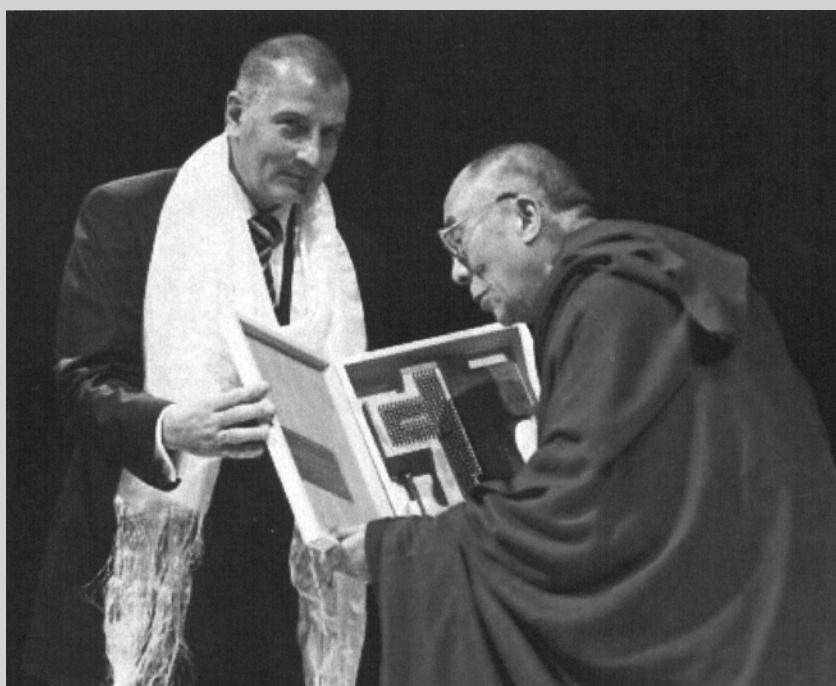
W Hali Mieszczańskiej Ratusza Wrocławskiego umieszczone są popiersia sławnych wrocławian. Na poczesnym miejscu znajduje się popiersie Edyty Stein autorstwa pana Tomasza Rodzińskiego. Zachowane oryginalne zdjęcia Edyty Stein umożliwiają malarzom dobre uchwycenie podobieństwa przy tworzeniu Jej portretów. We Wrocławiu wiele jest takich obrazów. Członek TES p. Michał Bieganowski namalował Edytę z okresu studiów w Getyndze. Obraz znajduje się w Sali Antropologii oraz w siedzibie Towarzystwa i często służy jako motyw licznych plakatów z informacjami o organizowanych w Domu Edyty Stein spotkaniach. Pani Ligia Witwicka namalowała Jej dwa portrety dla męskiego i żeńskiego klasztoru Karmelitów Bosych we Wrocławiu.

Wielorakość, różnorodność jak i ilość materialnych obiektów nawiązujących w swej wymowie do Edyty Stein – s. Teresy Benedykty od Krzyża świadczą o czci jaką wrocławianie otaczają swoją Świętą.



^

Europejski Krzyż pokoju poświęcony Edycie Stein, postawiony koło Kościoła św. Michała archanioła



^

Prezydent R. Dutkiewicz wręcza miniaturę Krzyża Dalajlamie

Przedstawienie Oddziału TES w Lublińcu

> Sylwin Behcicki

Lubliniecki oddział TES został formalnie zatwierdzony w grudniu 1991 r., lecz jego korzenie sięgają roku 1984, gdy osoby zainteresowane E. Stein postanowiły bliżej poznać tę wybitną postać, a w szczególności jej związki z Lublińcem. Pomagały w tym spotkania organizowane przez księży J. Żurka, J. Urbaczkę, L. Pająka z parafii św. Mikołaja, w pobliżu domu S. Couranta – dziadka E. Stein. Wyniesienie na ołtarze E. Stein (1. V 1987) zwiększyło jeszcze zainteresowanie nową błogosławioną. Podjęto próby zorganizowania towarzystwa jej imienia. W I rocznicę beatyfikacji w kościele św. Mikołaja w Lublińcu powierzono jej opiece mieszkańców domu S. Couranta i jego właścicieli. Jej postać przybliżył Sławomir Kowalewski z Warszawy, który starał się pozyskać dla idei organizowania towarzystwa jak największą liczbę osób. Zaowocowało to przygotowaniem w IX 1988 roku w domu S. Couranta dwóch sal muzeum poświęconego E. Stein, okazją był przyjazd grupy kobiet z Niemiec pielgrzymujących jej śladami. Z grona osób zaangażowanych w organizację muzeum wywodzą się przyszli członkowie założyciele Towarzystwa we Wrocławiu (1989) i oddziału w Lublińcu: E. i M. Ullmannowie, M. Koza, M. Burek i inni.

Równolegle do starań o powołanie towarzystwa zabiegano o parafię, której patronką byłaby s. Teresa Benedykta od Krzyża – Edyta Stein. Stało się to możliwe, kiedy ks. bp. Damian Zimoń dokonał poświęcenia nowej świątyni (Stebłów 8. XII 1991). Po raz pierwszy w Lublińcu obchodzono Rok Edyty Stein (X 1991–X 1992) dla uczczenia 100. rocznicy urodzin i 50. śmierci oraz 5. wyniesienia na ołtarze. Obchodom towarzyszyły referaty nawiązujące do tych rocznic, konkursy dla dzieci i młodzieży, monodram J. Skupnik o Edycie Stein

oraz spotkania intencyjne w Tygodniu Modlitw o Jedność Chrześcijan w kościele na Steblowie pod przewodnictwem proboszcza ks. A. Zająca.

Dla 50 osób zaangażowanych w działalność nadeszły lata weryfikacji postaw i wytrwałości. W realizacji zadań statutowych skupiono się na edukacji dzieci i młodzieży, poprzez comiesięczne wykłady i tzw. ścieżkę edukacyjną oraz ekspozycję muzealną. Rocznie goszczono 500 osób, które poznawały E. Stein i Lubliniec. Wiele osób korzystało także z literatury steinowskiej, zwłaszcza uczniowie i studenci piszący różnego rodzaju prace. Towarzystwo dokumentuje swoją działalność prowadząc Wydawnictwo E. Stein WEST. Prócz corocznego kalendarium oddziału opracowano i wydano wiele broszur, a szereg z nich autorstwa J. Fikusa jest wręcz nowatorskich, jeżeli chodzi o postać E. Stein i Lubliniec.

Ukoronowaniem tych działań w II Roku Edyty Stein w Lublińcu stało się ogłoszenie w X rocznicę kanonizacji E. Stein patronką miasta Lublińca (11. X 2008) i otwarcie w Domu Courantów muzeum biograficznego poświęconego Patronce Europy, Miasta, Parafii i Towarzystwa (28. II 2009). Nie byłoby to możliwe bez wsparcia i współpracy ludzi dobrej woli, którym kształtowanie młodego pokolenia według najlepszych wzorców leży na sercu. Towarzystwo współpracuje z Zespołem Szkół im. św. E. Stein KSW w Lublińcu.

Towarzystwo im. E. Stein
O/Lubliniec | Ul. E. Stein 2 | 42-700 Lubliniec
Tel. 034/3562884
E-mail: tes.lubliniec@wp.pl

Przedstawienie Oddziału TES w Legnicy

> Wanda Niemyjska

Legnicki Oddział Towarzystwa im. Edyty Stein powstał w 1993 roku. Inicjatorami byli członkowie Towarzystwa we Wrocławiu, pragnący spuścić i wartości duchowe Patronki Towarzystwa przekazywać w swoim miejscu zamieszkania. Oddział TES w Legnicy liczący 38 członków, ma swoją siedzibę w Domu Katechetycznym Parafii Św. Jacka w Legnicy, ul. Nadbrzeżna 3. Prezesem Towarzystwa jest Dorota Niemyjska – tel. kom. 668 846 628. – Sekretarzem Wanda Niemyjska – tel. kom. 603 069 904. Adres korespondencyjny Oddziału: Wanda Niemyjska, ul. Wrocławska 52/38, 59-220 Legnica.

Formą działalności Oddziału są prelekcje i inne spotkania często związane z ważnymi wydarzeniami z życia Patronki mające na celu ukazanie jej duchowości i twórczości. Spotykamy się w każdą 3-cią sobotę miesiąca. Zarządowi Głównemu TES we Wrocławiu dziękujemy za zapraszanie nas na wydarzenia związane z Patronką Towarzystwa odbywające się zwykle w jej coraz piękniej wyremontowanym domu rodzinnym we Wrocławiu.

Jesteśmy wdzięczni również za odwiedzanie nas w Legnicy, pomoc merytoryczną i organizacyjną oraz dzielenie się z nami wiedzą i aktualnościami.

W 2002 roku w Muzeum Miedzi w Legnicy prezentowana była wystawa „EDYTA STEIN – KAMIEN I PAPIER – INSTALACJE”. Autor, członek Towarzystwa Grzegorz Niemyjski dedykował ją pamięci zmarłej profesor Alfredzie Poznańskiej – wielkiej czcicielce Edyty Stein. Aktorce Teatru Polskiego we Wrocławiu Jadwidze Skupnik-Kurowskiej dziękujemy za 15-krotne prezentowanie w Legnicy monodramu „Edyta Stein – Życie Moje”.

Nasz członek, doktorant Wydziału Filozoficznego PWT we Wrocławiu, Sebastian Jabłoński kontynuuje cykl programowy „Wieczory Filozoficzne z Edytą Stein”.

Członkowie Oddziału modlą się co miesiąc w kaplicy Szpitala Wojewódzkiego w Legnicy w intencji chorych i służby zdrowia wzorem patronki św. Edyty Stein w młodości pomagającej chorym w szpitalu wojskowym. W tym roku spotkał się z nami w Kaplicy o. Leon Knabit, (brakowało przecinka) benedyktyn z Tyńca.

9 sierpnia 2009 roku w 67 rocznicę śmierci Edyty Stein spotkaliśmy się na WIECZORNICY: „MEDYTACJE o Ostatnich Dziewięciu Dniach Życia Edyty Stein” w opracowaniu i wykonaniu członków Towarzystwa im. Edyty Stein w Legnicy.

Przedstawienie Oddziału TES w Gliwicach

> Justyna Różycka

Oddział Towarzystwa im. Edyty Stein w Gliwicach został formalnie powołany decyzją Zarządu Głównego 21.06.2002 r. z inicjatywy Katolickiego Stowarzyszenia „Civitas Christiana” i ks. Stanisława Ignarskiego. Pierwsze Walne Zgromadzenie, na którym wybrano Zarząd Oddziału i nakreślono formę działalności odbyło się 9.09.2002 r. Miejszem kultu był kościół obrządku ormiańskiego p.w. Św. Trójcy, gdzie znajduje się obraz św. Teresy Benedykty od Krzyża i gdzie przez parę lat odprawiana była msza św. i nowenna zakończona uroczystą mszą św. 9 sierpnia. Spotkania odbywały się w różnych miejscach, obecnie w salce parafialnej katedry p.w. Piotra i Pawła przy ul. J. Pawła II 7 w drugie wtorki miesiąca. W 2002 r. Samorząd Miasta wydał książkę „Gliwice w biografii Edith Stein”, autora książki S. Duźniaka gościliśmy na spotkaniu. „Edith Stein śląska święta” to film, który oglądaliśmy na spotkaniu i gościliśmy jego realizatorkę Teresę Kudybę. Od początku istnienia nawiązaliśmy kontakt z oddziałem Towarzystwa w Lublińcu, jego członkowie przyjeżdżali do Gliwic parokrotnie biorąc udział w dyskusji lub wygłaszając referaty np. „Edyta Stein jako przykład zaangażowania. Pierwsze doświadczenia, dzieciństwo i młodość” p. S. Bechcickiego. Nasi członkowie wyjeżdżali do Lublińca. Odwiedzali nas członkowie Wrocławskiego Oddziału:

p. Jadwiga Skupnik z monodramem „Edyta Stein-życie moje” (trzy razy: w Muzeum Gliwickim, Centrum Edukacyjnym im. J. Pawła II i w siedzibie oddziału), p. Renata Zając: „Historia trudnej miłości rodzinnej Augusta i Edyta Stein – matka i córka” i „Eucharystia w życiu E. Stein”. Z przewodnikiem D. Waleryńskim, współpracownikiem Żydowskiego Instytutu Historycznego, zwiedzaliśmy stary cmentarz żydowski w Gliwicach, gdzie znajdują się groby rodzeństwa E. Stein. Parę razy na spotkaniach z gośćmi występował chór kameralny Państwowej Szkoły Muzycznej II st. wykonując odpowiednie utwory np. hymn „Jasny kamień” ks. M. Drzewieckiego i G. Pstrokońskiej. Byliśmy we Wrocławiu „Śladami Edyty Stein” dzięki pomocy państwa R. Zając (nasz przewodnik), Z. Śliwy i M. Łukaszevicza.

Plan i tematy naszych spotkań (np. prelekcje ks. S. Ignarskiego) umieszczane są w gablotach ogłoszeniowych niektórych kościołów i na bieżąco w gliwickim Dodatku „Gościa Niedzielnego”, czasami w „Nowinach Gliwickich”.

Przykładowe tematy spotkań: „Refleksje nad osobowością Edyty Stein”, „Wrocławskie lata Edyty Stein”, „W Karmelu”, „Droga nawrócenia Edyty Stein”, „Edyty Stein od Husserla do Tomasza z Akwinu” itp.

Co sie dzieje w Domu Edyty Stein?



^
Ulrike Pötzsch

Zakończenie pracy Ulrike Pötzsch w Towarzystwie im. Edyty Stein

> Joanna Nieć

Po trzech latach intensywnej i owocnej pracy odeszła z Działu Programowego jego kierownik Ulrike Pötzsch. Członkowie Zarządu Towarzystwa im. Edyty Stein pożegnali ją na posiedzeniu zwołanym 22 lipca 2009 r.

Jesteśmy bardzo wdzięczni Ulrike za jej wkład w rozwój Działu Programowego, za profesjonalne i skrupulatne przygotowanie do przeprowadzenia każdego projektu, za jej serdeczność i stwarzanie miłej atmosfery w pracy.

Teraz Ulrike pracuje w Berlinie, gdzie próbuje swoich sił w nowych zadaniach. Uli, życzymy Ci wszystkiego najlepszego w życiu zawodowym i osobistym!

Do zespołu Działu Programowego dołączyła Joanna Nieć, a Paulina Poznańska przejęła obowiązki Ulrike. Wraz z dwójką nowych wolontariuszy (Cornelię Domino oraz Timotheusem Tannhäuser) postaramy się kontynuować pracę naszych poprzedników na równie wysokim poziomie.

> Paulina Poznańska, Joanna Nieć

Zrealizowane projekty



^
Świadkowie historii i uczestnicy warsztatu
„W poszukiwaniu żydowskiego Breslau”

„W poszukiwaniu żydowskiego Breslau”

Polsko-niemiecko-izraelski warsztat historyczny 12 – 19 lipca 2009 r.

Młodzi naukowcy z Polski i Niemiec podczas tygodniowego warsztatu prowadzili rozmowy z członkami przedwojennej Gminy Żydowskiej i wspólnie odwiedzali miejsca zapisane w ich pamięci. Zaproszeni przez Towarzystwo im. Edyty Stein i prezydenta Wrocławia Rafała Dutkiewicza świadkowie historii to członkowie założonego po wojnie Związku byłych Wrocławian i Ślązaków w Izraelu („Verband ehemaliger Breslauer und Schlesier in Israel”). Niektórym z nich nigdy nie udało się wrócić do miasta ich dzieciństwa. Dzięki ich wspomnieniom odkryliśmy zaginiony żydowski świat, mało znany współczesnym wrocławianom. Ta niecodzienna wizyta została utrwalona na zdjęciach, które zaprezentowaliśmy szerszej publiczności w DOMU EDYTY STEIN 18 lipca 2009 r. Kontynuacją projektu będzie pokaz filmu nakręconego podczas tego spotkania w 71-szą rocznicę wydarzeń Nocy Kryształowej.

Teatr z Francji

Tuż przed kursem tandemowym 7 sierpnia gościliśmy w naszych progach teatr francuski „Troupe Jeunes Vivants”, który zaprezentował spektakl Edyta Stein – Gwiazda na nocnym niebie



^
Otwarcie wystawy „Przeciw Nienawiści”
Prima Septembris

Zespół teatralny istnieje od 1998 roku. W skład grupy wchodzi od 25 do 40 młodych amatorskich aktorów, muzyków, piosenkarzy oraz tancerzy, którym towarzyszą również profesjonalni aktorzy. Reżyserka teatru założyła szkołę aktorską w Belgii, przy której działa ich teatr. Wśród członków grupy są zarówno osoby wierzące, jak i niewierzące. Działają pod opieką Biskupstwa i łączy ich miłość do teatru oraz wspólna pasja. Współpraca w grupie daje jej członkom możliwość doświadczenia życia we wspólnocie.

Kurs tandemowy w Domu Edyty Stein 8.8.-22.8.2009

Już po raz trzynasty w Domu Edyty Stein odbył się polsko-niemiecki kurs tandemowy przeznaczony dla multiplikatorów wymiany młodzieżowej i studenckiej, finansowany przez Polsko-Niemiecką Współpracę Młodzieży. W tym roku w nasze progi zagościły 34 osoby z różnych części Polski i Niemiec. Byli wśród nich nauczyciele, studenci, liderzy młodzieżowi. Przez dwa tygodnie uczyli się języka sąsiada w dwóch grupach oraz popołudniami w parach.



^
Uczestniczki XIII Kursu Tandemowego

Poza nauką języka uczestnicy zwiedzali Wrocław, oglądali filmy i korzystali z ciekawej oferty kulturalnej naszego miasta. W weekend pojechaliśmy na wycieczkę w góry, po drodze odwiedzając Kościół Pokoju w Świdnicy, Strzegom oraz siedzibę Fundacji Św. Jadwigi w Morawie. Uczestnicy wyjechali bardzo zadowoleni i liczymy, że spotkamy się znów we Wrocławiu. Kolejny kurs już w marcu.

Międzynarodowe Biennale Młodej Grafiki „Przeciw nienawiści” Prima Septembris

Z okazji obchodów 70-tej rocznicy wybuchu II Wojny Światowej na specjalnej wystawie I Międzynarodowego Biennale Młodej Grafiki „Prima Septembris – Przeciw Nienawiści” Wrocław 2009 spotkali się młodzi artyści z Izraela, Niemiec, Polski i Rosji. Wystawa „Prima Septembris” za cel postawiła sobie łączenie ze sobą ludzi różnych kultur w dniu, który historycznie uznawany jest za datę podziału, symbol rozerwania, odejścia od podstaw humanizmu. Przy pomocy dialogu budowanego poprzez sztukę chcemy uczynić z tego dnia symbol pojednania i porozumienia między narodami, dzień „Przeciw Nienawiści”.

W Synagodze pod Białym Bocianem wystawiono 54 prace konkursowe studentów szkół artystycznych. Konkursowi patronowało czterech Ambasadorów, tak jak studenci, pochodzących z czterech państw. Niemcy reprezentowała Monika Aichele, Izrael – Dan Reisinger, Polskę – Jacek Szewczyk, Rosję – Oleg Yakhnin. Wystawę prac Ambasadorów zorganizowano w DOMU EDYTY STEIN.



^

Otwarcie wystawy „Przeciw Nienawiści”
Prima Septembris

> Paulina Poznańska, Joanna Nieć

Zaproszenia na planowane spotkania

Nie wszędzie byliśmy w stanie podać wszystkie dane o spotkaniu. Odsyłamy do plakatów, naszej strony internetowej www.edytastein.org.pl lub ewentualnie do źródła podanego przy konkretnej informacji.

9-11 października 2009

Weekend z Edytą Stein po 20 latach od założenia Towarzystwa jej imienia
(szczegółowy program na początku tego zeszytu)

Piątek 30 października 2009 godz. 19 w Domu Edyty Stein

Seminarium ks. dr Zdzisława Madeja
Kontynuacja „Wiedzy krzyża” Edyty Stein

październik-listopad 2009

Wystawa Horyzont 89

W wyniku całorocznego projektu studenckiego przeprowadzonego przez Towarzystwo im. Edyty Stein wraz z partnerami z Polski, Niemiec, Czech i Słowacji powstała wystawa, którą można będzie zobaczyć na ulicy Świdnickiej od 18.10 do 9.11.2009 roku. Celem projektu było umożliwienie wypowiedzi studentom różnych kierunków studiów na temat przemian roku 89 i zmian, jakie nastąpiły po wydarzeniach tamtego

okresu. Uczestnicy sami wybierali temat oraz metodę badawczą. Projekt odbywał się równocześnie w Pradze, Dreźnie, Bratysławie i Wrocławiu i brało w nim udział łącznie kilkunastu studentów. W listopadzie w Piwnicy Kulturalnej Domu Edyty Stein zostanie pokazana poszerzona wersja wystawy, gdzie również za pomocą multimedialnych pokazów zostaną wyniki prac. Dołączone będą także fragmenty wystaw. Planowany jest także program towarzyszący wystawie. Szczegóły będą dostępne w październiku na naszej stronie www.

Projekt zrealizowano dzięki wsparciu Fundacji Współpracy Polsko-Niemieckiej oraz Ministerstwa Spraw Zagranicznych Polski.

8 listopada 2009

Upamiętnienie „Nocy Kryształowej”

Podobnie jak w zeszłym roku Towarzystwo im. Edyty Stein weźmie udział w urządzonych przez Fundację Bente Kahan 8.11.2009 w Synagodze pod Białym Bocianem obchodach upamiętniających Noc Kryształową. W tym roku włączymy się w obchody poprzez premierę filmu dokumentalnego o przedwojennych żydowskich mieszkańcach Wrocławia, który stanowi rezultat projektu „W poszukiwaniu żydowskiego Wrocławia”, w ramach którego studenci z Polski i z Niemiec spotkali się ze świadkami historii z Izraela i udali się z nimi w poszukiwaniu śladów ich wspomnień.

28-29 listopada 2009

III Polsko-Niemiecki Weekend Literacki

Tradycyjnie w Domu Edyty Stein już po raz trzeci jest organizowany we współpracy ze Stowarzyszeniem Rita Baum Polsko-Niemiecki Weekend Literacki. W tym roku odbędzie się on w ostatni weekend listopada 28-29.11. W związku z rocznicą przełomu 89 gośćmi będą pisarze, na których dzieła wpłynęły przemiany i którzy o nich piszą. Poza spotkaniami autorskimi planowane są także koncerty i promocje książek. Szczegółowy plan będzie dostępny na naszej stronie www.

4-6 grudnia 2009

Uwidocznij różnorodność

Towarzystwo im. Edyty Stein wraz z partnerem Die Bundesvereinigung Kulturelle Kinder und Jugendbildung organizuje od 4 do 6. 12.2009 w Domu Spotkań Kurta Löwenstein (Werftpfuhl koło Berlina) polsko-niemieckie warsztaty i konferencję dotyczącą teorii i praktyki pracy w dziedzinie kultury z dziećmi i młodzieżą, która promuje różnorodność.

Warsztaty przeznaczone są dla multiplikatorów pracy z młodzieżą. Celem konferencji jest uwrażliwienie uczestników na różnorodność i istniejące stereotypy, nie tylko narodowych. Organizatorzy pragną, aby dzięki warsztatom możliwe było zastosowanie teorii w praktyce, dlatego zaproszeni zostaną także praktycy pracy z młodzieżą, którzy wraz z uczestnikami wypróbowują nowe metody. Dodatkowe informacje i formularz zgłoszeniowy dostępne są na <http://int.bkj-remscheid.de/index.php>